

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท ตอนที่ 2 บทบาทของอาจารย์พยาบาล กล่าวถึง บทบาทของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปควบคู่กับบทบาทของอาจารย์พยาบาล ตอนที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจ กล่าวถึง ความเป็นมา การกิจ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และ บทบาทด้านทหารตำรวจ ของ อาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจ ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทนี้ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดหรือความหมายของคำว่า บทบาท (Role) ไว้ดังนี้

ความหมายของคำว่าบทบาท หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกของบุคคล รูปแบบของพฤติกรรมที่คาดหวังตามตำแหน่งหน้าที่หรือการแสดงออกของแต่ละบุคคล ตามความมุ่งหวังของสังคม (Carter V. Good, 1964) ซึ่งมีความหมายคล้ายกับที่คลาร์ก และคนอื่น ๆ กล่าวไว้คือ บทบาทเป็นหน้าที่ที่บุคคลพึงกระทำเมื่อเข้าครอบครองตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งรวมทั้งหน้าที่ตามตำแหน่งและตามความคาดหวัง (Clark and others, 1979)

บทบาทเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ถ้าไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันแล้วแนวคิดเรื่องบทบาทก็จะไม่เกิดขึ้น ซึ่ง Levinson ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า

1. บทบาท หมายถึง เกณฑ์ปกติ (Norms) ความคาดหวัง (Expectation) ข้อห้าม (Taboos) ความรับผิดชอบ (Responsibilities) และลักษณะอื่น ๆ เกี่ยวกับตำแหน่งตามที่สังคมกำหนด จะเห็นได้ว่าในความหมายนี้ บทบาทหมายถึง หน้าที่ที่บุคคลพึงกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งพึงคิดและกระทำเพื่อตำแหน่งนั้น ๆ ในความหมายนี้ บทบาทเป็นความคาดหวังของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ต่อบทบาทที่ตนเองต้องประพฤติปฏิบัติ

3. บทบาท หมายถึง แนวทางที่บุคคลพึงกระทำ เมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ในความหมายนี้ บทบาทคือการทำที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งประพฤติปฏิบัติบทบาทตามความคาดหวังของสังคม (Mac Donald and Schellenberg อ้างถึงใน ปรากฏพิทย โพรธีศรี, 2526) ซึ่งสรุปใกล้เคียงกับ Musgrave (อ้างถึงใน รัช สุวรรณะชญ, 2521) ที่ให้คำนิยามของคำว่าบทบาทไว้ว่าเป็นการคาดหวังหรือการประเมินพฤติกรรมของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งหนึ่ง โดยบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งนั้นเอง (a self image) และโดยบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น (a public image)

ส่วนนักวิชาการของประเทศไทยได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาท ไว้ดังนี้

บทบาทหน้าที่ หมายถึง ความมุ่งหวัง (Expectation) ที่บุคคลอื่นคาดหวังว่าบุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ควรจะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยบทบาทหน้าที่ (Role) จะต้องมีควบคู่กับตำแหน่ง (Position) ที่บุคคลดำรงอยู่เสมอ (ภิญโญ สาธร, 2519) ซึ่งสุภัทรฯ สุภาพ (2525) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งและบทบาทในลักษณะใกล้เคียงกัน คือ การที่เราเรียกบุคคลหนึ่งว่าเป็นข้าราชการหรือตำแหน่งใด ๆ นั้น เรียกตามสถานภาพ (Status) ของผู้นั้น

สถานภาพจะเป็นตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เป็นสิทธิและหน้าที่ที่บุคคลมีอยู่ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสังคมส่วนรวม สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพเป็นสิ่งเฉพาะบุคคล ทำให้บุคคลนั้น แตกต่างจากผู้อื่นและมีอะไรเป็นเครื่องหมายของตนเอง และบทบาท (Role) เป็นลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ บทบาทจึงหมายถึงการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ

นอกจากนี้คำจำกัดความของคำว่า บทบาท ที่ใกล้เคียงกับของ สัทธาสุภาพ บทบาทคือ รูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกตามภารกิจ สิทธิหรือตำแหน่งหน้าที่ซึ่งบุคคลหรือสถาบันนั้นมีอยู่ และการแสดงบทบาทดังกล่าว สามารถที่จะสังเกตและวัดพฤติกรรมออกมาได้ (เอกชัย เอื้อเฟื้อ, 2529)

ส่วน สุรพล พงศ์คำ (2522) ได้ให้ความหมายของบทบาทโดยแยกเป็นสองส่วน คือ

1. บทบาทที่ได้มาพร้อมกับตำแหน่ง เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับตำแหน่งเมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งได้ ก็จะแสดงบทบาทตามกฎหมาย ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบและสิทธิหน้าที่ที่กำหนดไว้เป็นบรรทัดฐาน

2. บทบาทที่เป็นความคาดหวังของบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นบทบาทที่บุคคลที่เกี่ยวข้อง คาดว่าบุคคลที่เข้าไปดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องมีแบบแผนพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะตรงกับแบบแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับค่านิยมทัศนคติ ประสบการณ์ และการศึกษาอบรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดของบุคคลต่าง ๆ ที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า บทบาทหมายถึงพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกตามสิทธิ ตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบและพึงกระทำ ซึ่งเป็นความคาดหวังของสถาบัน สังคม และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น การศึกษาเรื่องบทบาท จะทำให้บุคคลรู้และเข้าใจบทบาทของตนเองมากขึ้น สามารถปฏิบัติบทบาทในตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นผลให้ภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ บรรลุวัตถุประสงค์และดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2 บทบาทของอาจารย์พยาบาล

ตามภารกิจของสถาบันระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไป นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ อาจารย์มีบทบาทด้านการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการให้คำปรึกษาแก่นิสิตนักศึกษา (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530 ; สำเนาวิ ชจรศิลป์, 2530 ; อุกุมพร ทองอุไทย, 2523) ส่วน รพี สุวรรณะชญ (2521) มีความคิดเห็นแตกต่างจากที่กล่าวมาคือ บทบาทอาจารย์มหาวิทยาลัย นอกจากบทบาท 5 ด้านที่กล่าวมา อาจารย์ควรมีบทบาทด้านการบริหาร และร่วมกิจกรรมนอกมหาวิทยาลัยด้วย เช่น การร่วมกิจกรรมของสมาคมวิชาชีพ

ส่วนบทบาทอาจารย์พยาบาลในประเทศไทย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2510 ที่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นหลักสูตรปริญญาตรี แนวคิดและบทบาทของอาจารย์ได้เปลี่ยนไป เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันว่า การศึกษาพยาบาล เป็นการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่ผลิตบุคลากรวิชาชีพ ปัจจุบันสถาบันการศึกษาพยาบาลทุกแห่งจะต้องได้รับการรับรองมาตรฐานหลักสูตรจากทบวงมหาวิทยาลัย และสภาการพยาบาล ซึ่งสภาการพยาบาลได้ระบุหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษาระดับปริญญาพยาบาลและการยดุงครรภ์ พ.ศ. 2529 ว่า หน้าที่หลักของสถาบันการศึกษา คือ

1. ให้การศึกษาและจัดการเรียนการสอน

2. ทำการค้นคว้าและวิจัย
3. บริการวิชาการแก่สังคม
4. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (อ้างอิงใน จินตนา ยูนิพันธ์, 2530)

นอกจากนี้ จินตนา ยูนิพันธ์ (2527) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนวิชาการพยาบาล โดยอ้างอิงคณะกรรมการฝึกหัดครูของสหรัฐอเมริกา ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนว่าควรมีบทบาท 6 บทบาทคือ

1. บทบาทของผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. บทบาทของผู้สอนในฐานะผู้ประสานงาน
3. บทบาทของผู้สอนในฐานะเป็นผู้สืบทอดของวัฒนธรรม
4. บทบาทของผู้สอนในฐานะเป็นตัวเชื่อมระหว่างสถาบันการศึกษากับ

ชุมชน

5. บทบาทในฐานะสมาชิกของสถาบันการศึกษา
6. บทบาทในฐานะสมาชิกวิชาชีพ

บทบาทของอาจารย์พยาบาลในต่างประเทศ ได้มีนักวิชาการด้านการพยาบาล เสนอความคิดเห็นไว้ดังนี้

Loretta E. Heidgerken (1965) ได้จำแนกบทบาทของอาจารย์พยาบาลตามหน้าที่ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. บทบาทอาจารย์ในฐานะผู้สอน (Instruction Roles) ได้แก่ การวางแผนกำหนดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียนและคลินิก ตลอดจนการประเมินผล
2. บทบาทอาจารย์ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสถาบัน (Faculty Roles) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารสถาบัน โดยการเป็นคณะกรรมการ

ต่าง ๆ ของสถาบัน ค้นคว้าวิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งในและนอกสถาบัน ตลอดจนสมาคมวิชาชีพ นอกจากนี้อาจารย์ต้องทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาทั้งด้านวิชาการและไม่เกี่ยวข้องกับวิชาการด้วย

3. บทบาทของอาจารย์ในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคล (Individual Roles) ได้แก่ บทบาทในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว ชุมชน และพลเมืองของประเทศ

ส่วน Rhea P. Williams (1989) ได้เสนอความคิดเห็นไว้ว่า อาจารย์พยาบาลควรมีบทบาท 3 ด้านคือ

1. การสอน ได้แก่ การเตรียมการสอน การสอนทั้งในห้องเรียนและคลินิก การประเมินผล ตลอดจนการให้คำแนะนำแก่นักศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพ

2. การวิจัย ค้นคว้า เขียนบทความและตำรา

3. การบริการด้านวิชาการทั้งในและนอกสถาบัน

จากบทบาทของอาจารย์ในสถาบันระดับอุดมศึกษา และ บทบาทของอาจารย์พยาบาลที่กล่าวมาทั้งในและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะใกล้เคียงกัน แตกต่างกันบ้างในบางบทบาทเท่านั้น อาจสรุปได้ว่า อาจารย์พยาบาลควรมีบทบาทด้านการสอน ด้านการวิจัย เขียนบทความและตำรา ด้านบริการวิชาการแก่สังคม ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้านการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา ด้านบริหาร และด้านวิชาชีพพยาบาล ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในบทบาทแต่ละด้านดังนี้

1. บทบาทด้านการสอน อาจารย์เป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญต่อสถาบัน เพราะเป็นผู้ที่สามารถประกอบภารกิจของสถาบันได้ทุกด้าน ภารกิจ

ประจำวันของอาจารย์ที่ต้องรับผิดชอบโดยตรง คืองานด้านการสอน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2532) ได้กล่าวไว้ว่าผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการถ่ายทอดความคิด วิทยาการให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนย่อมจะเป็นผู้ที่ทำให้การเรียนการสอนเกิดผลได้ นับตั้งแต่

1. บุคลิกภาพของผู้สอน หมายถึง การพูด เสียงที่พูด ความกระฉับกระเฉงในการพูด สำเนียงที่พูด หน้าตา กิริยาท่าทาง และการแสดงออกต่าง ๆ

2. ความรู้ของผู้สอน ผู้เรียนย่อมคาดหวังไว้สูงว่า ผู้สอนจะมีความพร้อมทางด้านวิชาการ สามารถให้ข้อมูล อธิบายหลักเกณฑ์ ทฤษฎีและปัจจัยต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้กระจ่างชัด

3. วิธีการสอน การสอนที่ดีนั้น รวมถึงการที่ผู้สอนรู้จักวิธีการถ่ายทอดความรู้ความคิดให้ผู้เรียน โดยใช้วิธีการแตกต่างกันออกไปอย่างเหมาะสมและน่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ความคิดกันตามความมุ่งหมายของผู้สอน

ถ้าผู้สอนสามารถเตรียมตนให้พร้อมด้วยความมั่นใจ ความรู้ และวิธีการสอนก็ย่อมจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างได้ผลดี

สำหรับบทบาทด้านการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ภิญโญ สาธร (2514) ได้ กล่าวถึง บทบาทด้านการสอนไว้ว่าอาจารย์ควรมีบทบาทดังนี้

1. เตรียมการสอนและวางแผนการสอนทั้งระยะสั้นและระยะยาว
2. เข้าห้องสอนตรงเวลาและสม่ำเสมอ
3. วางแผนเตรียมการและจัดการเกี่ยวกับการสอน หรือประเมินผลอย่างรอบคอบและถูกหลักวิชา
4. พบปะหารือในด้านวิชาการและการเรียนการสอนกับอาจารย์ผู้ร่วมงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนในแผนกวิชาเดียวกัน หรือผู้มีหน้าที่สัมพันธ์กันอยู่เสมอ

5. รับผิดชอบการสอนให้ตรงกับแนวทางที่หลักสูตร แผนกวิชาหรือ คณะกำหนดไว้

6. แบ่งเวลาให้ตนเอง สำหรับใช้ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่สอนบ้าง ไม่ใช่คิดถึงวิชาที่สอนเฉพาะที่จะเข้าห้องสอนเท่านั้น

ส่วนไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2524) และ รพี สุวรรณะชญ (2521) มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทด้านการสอนของอาจารย์ว่า อาจารย์ต้องเตรียมการสอน วางแผนกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดเตรียมเอกสาร และอุปกรณ์การสอน ดำเนินการสอน ประเมินผล ตลอดจนค้นคว้าศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอน และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ

สำหรับส่วนบทบาทด้านการสอนของอาจารย์พยาบาล จินตนา ยูนิพันธ์ (2527) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนวิชาการพยาบาล ในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่า ผู้สอนจะต้องรับผิดชอบในการเลือกและจัดเรียง ประสบการณ์การเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ สังคม และจิตวิทยา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือมีการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมที่ปรารถนา นอกจากนี้ผู้สอนต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนด้วย การเป็นแบบอย่างเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในอาจารย์พยาบาล ทั้งนี้เพราะการพยาบาลเป็นวิชาที่มีการปฏิบัติเป็นแกน เพราะการเรียนรู้โดยการเลียนแบบจะช่วยให้ผู้เรียนรู่ว่าจะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์ที่แตกต่างออกไปซึ่ง พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ (2525) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญ 3 ประการ ของการเป็นผู้สอนการพยาบาลในคลินิกว่า

1. อัตมโนทัศน์ (self-concept) ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก มีความเข้าใจพฤติกรรมของตนเอง มีความสุข มีความรู้สึก ว่าตนมีค่าในฐานะเป็นบุคคลในวิชาชีพพยาบาล ในฐานะที่เป็นครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีความ

มั่นใจในการสอนของตนเองและคนอื่นในรูปของความเจริญอย่างต่อเนื่องทั้งด้านวิชาชีพและส่วนบุคคล

2. ความรู้ ผู้สอนจะต้องเป็นผู้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในศาสตร์สาขาการพยาบาล และ ศาสตร์สาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสามารถประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติอย่างเกิดประโยชน์ และมีการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง และที่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางศึกษาศาสตร์ มีความรู้ในทฤษฎีการเรียนการสอนและมีความสามารถในการสอนด้วย

3. ความสามารถทางการพยาบาลในคลินิก ทั้งนี้เพราะวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีการบริการเป็นแกนหลัก ดังนั้น ผู้สอนวิชาการพยาบาลจะต้องเป็นผู้มีความสามารถทางการพยาบาล มีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาได้

นอกจากนี้นักวิชาการทางการพยาบาลหลายท่าน ได้แก่ Loretta E. Heidgerken (1965), Shirley Ross and Ann Marriner (1985) และ Conley (อ้างถึงใน จินตนา ยูนิพันธ์ , 2527) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้านการสอนของอาจารย์พยาบาลคล้ายคลึงกัน คือ

1. วางแผนการกำหนดหลักสูตร กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา รวมทั้งกิจกรรมการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

2. สร้างสรรค์และส่งเสริมบรรยากาศที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด

3. ปรับปรุงวิธีการสอน พร้อมทั้งการจัดเตรียมจัดแปลงวัสดุอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน

4. เสริมสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาได้ใฝ่หาความรู้ หรือมีความรับผิดชอบต่อการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง

5. การสอน มีส่วนประกอบหลายประการเป็นต้นว่า การจัดเตรียม แหล่งความรู้ คำสั่ง หรือการอธิบายที่ชัดเจน การแสดง การสาธิตพร้อมที่จะให้ ข้อเสนอแนะและทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศการเรียนของนักศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

6. ประเมินผลผู้สอนควรจะได้มีการประเมินการศึกษาทั้งการวางแผน หลักสูตรกิจกรรมการเรียนการสอน และคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

แต่ Shirley Ross and Ann Marriner (1985) มีความคิดเห็น นอกเหนือจากนี้ว่า อาจารย์ควรมีบทบาทในฐานะผู้ประสานงานระหว่างสถาบัน การศึกษากับโรงพยาบาลด้วย

ดังนั้น จะสังเกตได้ว่าอาจารย์พยาบาลควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติกรพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับ Alexander (1972) ที่กล่าวไว้ว่าอาจารย์พยาบาลในคลินิก ควรมีทักษะการสอนและนิเทศงานทั้งแก่นักศึกษาและพยาบาลประจำการ กระทำตนเป็นแหล่งข้อมูลที่ดี มีทักษะในการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติงาน รวมทั้งมีความสามารถในการบริการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพแก่ผู้ป่วย

จากการศึกษาเรื่องบทบาทด้านการสอนของอาจารย์พยาบาล ที่กล่าว มาอาจสรุปได้ว่าบทบาททางด้านการสอนของอาจารย์พยาบาลมีการสอนทั้งในภาค ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อาจารย์จะต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการ พยาบาลอยู่เสมอ มีการเตรียมการสอนที่ดี โดยศึกษาผู้เรียน กำหนดจุดมุ่งหมาย การสอนที่ชัดเจน เลือกเนื้อหาและอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม จัดสภาพแวดล้อม และประสบการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม มีการประเมินผลที่มีหลักเกณฑ์ ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา

2. บทบาทด้านวิจัย เขียนบทความหรือตำรา ปัจจุบันงานด้านการวิจัยนับเป็นหน้าที่สำคัญของมหาวิทยาลัยที่จะต้องทำควบคู่กันไปกับงานสอน เพราะมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งบุกเบิกแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้วิทยาการต่าง ๆ ให้แก่สังคม การที่สถาบันใดมีผลงานทางการวิจัย การเขียนเอกสารตำราหรือสิ่งตีพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ จำนวนมาก ย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความสามารถ และความสามารถของบุคลากรในสถาบันในการที่บุกเบิกแสวงหาความรู้รวบรวม เรียบเรียงและเผยแพร่ความรู้ที่ค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ และผู้ที่ควรทำบทบาทนี้มากที่สุดก็คืออาจารย์ Callahn and Clark (อ้างถึงใน ชุตติมา ปัญญาพินิจนุกร, 2528) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูที่ดี และมีสมรรถภาพว่าจะต้องมีความสามารถในการทำหน้าที่ได้ดี 2 ประการ คือ บทบาทนักวิชาการและบทบาทครู โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษางานวิจัยถือว่ามีค่าสำคัญเท่ากับการสอนไม่ควรพิจารณางานใดให้ยิ่งหย่อนกว่ากันและควรเป็นส่วนเสริมให้สมบูรณ์ซึ่งกันและกัน (Appleby, 1973) ซึ่งสอดคล้องกับ สัจด์ อูทรานันท์ (2520) ที่เห็นว่าอาจารย์ควรให้ความสำคัญต่องานวิจัยอย่างจริงจัง ภาระหน้าที่ของอาจารย์อย่างน้อยต้องมี 2 ประการ คือ การสอนเพื่อดำรงรักษาความรู้ความสามารถและวิทยาการต่าง ๆ และการวิจัยเพื่อค้นคว้าหาความรู้ใหม่ การนำสิ่งที่ได้จากการวิจัยหรือความรู้ใหม่ ๆ มาสอนเพิ่มเติมอยู่เสมอ จะช่วยให้มีการปรับปรุงการสอนด้านต่าง ๆ ได้กว้างขวางขึ้น นอกจากงานวิจัยในสนาม งานวิจัยในห้องทดลอง งานวิจัยเอกสาร ก็ถือเป็นงานวิจัยของอาจารย์ด้วย (รพี สุวรรณะชฎ, 2521) ซึ่งทั้งนี้อาจจะทำการศึกษาวิจัยเอง ร่วมมือและสนับสนุนโครงการวิจัยและควรแนะนำส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสร่วมมือในการทำวิจัยด้วย (บุญธรรม กิจปรีดาภิสิทธิ์, 2520)

ในด้านการศึกษายุคใหม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการค้นคว้าวิจัยพัฒนาความรู้ และเทคนิคการพยาบาลให้ทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันในแผน

พัฒนาการศึกษา สาขาพยาบาลศาสตร์ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา
ระยะที่ 7 (ม.ป.ป.) ได้กำหนดนโยบายด้านการวิจัยไว้อย่างชัดเจนว่า

1. ให้สถาบันการศึกษพยาบาล วางแผนและกำหนดทิศทางการ
วิจัยด้านการพยาบาลและสุขภาพอนามัยให้ชัดเจนสอดคล้องกับการส่งเสริมสุขภาพ
การป้องกันโรค การรักษพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ
2. ให้สถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ ปรับปรุงระบบบริหาร
และการดำเนินการวิจัยให้มีประสิทธิภาพ
3. ให้สถาบันการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ พัฒนาขีดความสามารถ
ในการวิจัยด้านการพยาบาลและสุขภาพอนามัยให้มีคุณภาพ
4. เพิ่มงบประมาณเพื่อการวิจัยด้านการพยาบาลและสุขภาพอนามัย

การดำเนินการจะบรรลุตามเป้าหมาย นโยบายที่กำหนดไว้ขึ้นกับ
ขีดความสามารถของอาจารย์และการสนับสนุนของสถาบันนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียง
ใด ชูติมา ปัญญาพินิจกูร (2529) ได้ศึกษาความรู้ เรื่องการวิจัยและปัจจัยที่เอื้อ
ต่อการทำวิจัยของพยาบาลประจำการ และ อาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติงานในสังกัด
กระทรวงสาธารณสุข พบว่าพยาบาลประจำการและอาจารย์พยาบาลมีความรู้
เรื่องการวิจัยอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ส่วนความต้องการปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย
มีความสัมพันธ์กับหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลประจำการและอาจารย์พยาบาล
อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ใน 4 เรื่องคือ การกำหนดทิศทางการสนับสนุนการ
ทำวิจัยของหน่วยงานอย่างชัดเจน สนับสนุนให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ทำ
ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ให้ทำวิจัยได้เฉพาะช่วงเวลาที่จำเป็นโดยไม่นับ
วันลา จัดหาตำราวิจัยทางการพยาบาลไว้ในห้องสมุดให้เพียงพอ ส่วนความต้องการ
การปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยมีความสัมพันธ์กับหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญ
ที่ระดับ .01 ใน 4 เรื่อง คือ ส่งเสริมให้มีการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติ
งาน สนับสนุนผู้มีโครงการวิจัยให้ดำเนินงานวิจัยได้ โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ

งานที่ทำ แจ้างแหล่งเงินทุนวิจัยทั้งภายในและภายนอกสถาบัน และช่วยจัดหาแหล่ง
ทุนภายนอกเพื่อสนับสนุนการทำวิจัย ส่วนความต้องการปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย
ที่มีความสัมพันธ์กับหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 มีเพียงหนึ่ง
เรื่องคือ จัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งของหน่วยงานสำหรับอุดหนุนการทำวิจัย

นอกจากนี้ผู้ศึกษาและให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการทำ
วิจัยของอาจารย์ไว้หลายท่าน ซึ่งส่วนใหญ่มักมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ จรัส สุวรรณเวลา
และคณะ (2528) ได้ให้ความเห็นว่าอาจารย์คุ้นเคยกับบทบาทด้านการเรียนการ
สอน ขาดการเน้นบทบาทของมหาวิทยาลัยต่อสังคม ในเชิงการผลิตความรู้เพื่อ
สร้างความก้าวหน้าทางวิชาการและเพื่อแก้ปัญหาสังคม ผู้บริหารทุกระดับและ
อาจารย์จำนวนไม่น้อยยังไม่เห็นความสำคัญของการวิจัย และไม่ได้ให้การ
สนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจังซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาบทบาทและสัมฤทธิ์ผลของ
สถาบันอุดมศึกษาไทยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของทบวงมหาวิทยาลัย (2530)
ที่พบว่าสถาบันอุดมศึกษาไทย ยังขาดงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพอ
และเหมาะสม ขาดนักวิจัยที่มีคุณภาพ ปัญหาด้านความร่วมมือประสานงานวิจัยทั้ง
ภายในและภายนอกสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนขาดกลไกการติดตามผลและควบคุม
คุณภาพของงานวิจัย รพี สุวรรณะชฎ (2521) ได้ศึกษาบทบาทอาจารย์มหาวิทยาลัย
พบว่าปัญหาอุปสรรคที่ทำให้อาจารย์ไม่ทำวิจัยคือ ไม่มีทุน เวลา และอุปกรณ์ในการ
วิจัย มีงานสอน งานบริหารและงานบริการมาก งานที่ทำไม่เกี่ยวกับงานวิจัย
เป็นงานที่เน้นทฤษฎีซึ่งค้นคว้าได้ยาก กำลังศึกษาต่อไม่มีเวลาปฏิบัติงานวิจัย เพิ่ง
สำเร็จการศึกษาและเพิ่งเข้าทำงาน มีความรู้และประสบการณ์ในการวิจัยน้อย
ไม่ชอบงานวิจัย ไม่สนใจ และไม่คิดว่าจะทำวิจัย เพราะยังไม่มีเวลาทำเป็นหรือ
ยังไม่มีใครบังคับให้ทำงานวิจัย

จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว อาจสรุปเป็นประเด็นใหญ่ ได้ 4 ประเด็น คือ

1. ผู้บริหารและอาจารย์ขาดจิตสำนึกในบทบาทด้านการค้นคว้าวิจัย
2. อาจารย์ขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย
3. ไม่มีเวลา เนื่องจากมีงานสอน งานบริหาร และงานบริการมาก
4. ขาดงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุน

กล่าวโดยสรุปบทบาทด้านวิจัย ประกอบด้วย การทำวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ การเข้าร่วมโครงการวิจัย การนำผลงานวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอน การเป็นที่ปรึกษาวิจัยแก่นักศึกษาและส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสเข้าร่วมในการทำวิจัย และนอกจากการทำวิจัย อาจารย์ควรมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อใช้เขียนบทความทางวิชาการและแต่งตำรา

3. บทบาทด้านบริการวิชาการแก่สังคม สถาบันอุดมศึกษาเป็นที่เชื่อถือ ว่าเป็นแหล่งวิชาการที่ก้าวหน้าทันสมัย เป็นแหล่งรวมของผู้มีความรู้ความชำนาญในสาขาวิชาแขนงต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศเพราะสถาบันอุดมศึกษามีส่วนช่วยในการเตรียมคน โดยการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกสู่สังคมและมีส่วนช่วยในการพัฒนาคนขณะทำงาน โดยการจัดการฝึกฝนอบรมหรือเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้ที่ทำงานแล้ว ให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งงานนี้ได้แก่ การบริการทางวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งอยู่ในรูปของการจัดการสัมมนา การประชุมวิชาการ การเสนอบทความการผลิตตำรา รายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา หรือศูนย์กลางการศึกษาต่อเนื่อง ฯลฯ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530)

การบริการวิชาการแก่สังคมมีชื่อเรียกกันหลายอย่างได้แก่ การให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน การบริการสังคม หรือการบริการชุมชน ซึ่งมีความหมายเดียวกัน คือ กิจกรรมที่สถาบันจัดขึ้น เพื่อให้บริการแก่สังคมนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรปกติในชั้นเรียน (เอกชัย เอื้อเฟื้อ, 2529) ไพฑูรย์ พงศบุตร (2517) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการวิชาการแก่สังคมว่า ควรคำนึงถึงลักษณะต่อไปนี้คือ

1. บริการที่ให้ต้องไม่ใช่ลักษณะงานของสถาบันในระดับต่ำกว่ามหาวิทยาลัย สามารถจะทำให้ได้โดยง่ายทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการทำงานซ้ำซ้อนหรือแย่งงานกันทำ
2. บริการที่ให้ต้องมีคุณค่าทางวิชาการเพียงพอ มีศักดิ์ศรีสมกับที่มหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดให้โดยคำนึงถึงมวลชนที่มีพื้นฐานการศึกษาไม่สูงมากหรือมีระดับความรู้ที่แตกต่างกันหลายระดับ
3. การจัดบริการทางวิชาการต้องไม่เป็นที่ไปในเชิงหากำไร มหาวิทยาลัยควรถือเป็นนโยบายที่จะให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในลักษณะที่เป็นการให้อย่างแท้จริง
4. บริการที่ให้ต้องเหมาะสมกับความต้องการของสังคมเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่จะต้องศึกษาติดตามดูสถานะของสังคมในท้องถิ่นว่ามหาวิทยาลัยสามารถมีบทบาทในการให้บริการวิชาการอย่างไร

ลักษณะการให้บริการวิชาการแก่สังคม สามารถทำได้หลายลักษณะ ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน (2526) ได้สรุปลักษณะการให้บริการวิชาการแก่สังคมออกเป็น 4 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. การเผยแพร่ความรู้ เป็นการให้ความรู้แก่คนภายนอกมหาวิทยาลัยด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การบรรยาย อภิปราย การจัดพิมพ์หนังสือเผยแพร่ เป็นต้น

2. การให้คำปรึกษา เป็นการใช้ความรู้ที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยไปช่วยแก้ปัญหาของชุมชน เช่น การเป็นวิทยากร การเป็นกรรมการ การเป็นที่ปรึกษาองค์กรรัฐวิสาหกิจ หรือบริษัทเอกชน รวมทั้งการให้บริการด้านวิจัยด้วย

3. การร่วมมือในการแก้ปัญหาชุมชน รูปแบบนี้เป็นแบบเฉพาะของประเทศที่กำลังพัฒนาที่มหาวิทยาลัยไปมีส่วนโดยตรงกับการแก้ปัญหาของประเทศ เช่น ด้านอาสาพัฒนา เป็นต้น

4. การปรับปรุงสมรรถภาพของบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ งานบริการด้านนี้เป็นการฝึกอบรม สัมมนา จัดประชุมต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่นิยมกันทั่วไป

นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของการให้บริการ วิชาการแก่สังคมที่สอดคล้องกัน คือ การสอนโดยใช้หลักสูตรการสอนตามปกติ การฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะอย่าง ปาฐกถา การอภิปราย สัมมนา จัดนิทรรศการทาง วิชาการ เผยแพร่เอกสารทางวิชาการ ทางสื่อมวลชน และออกปฏิบัติงานในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการให้บริการไปถึงประชาชนโดยตรง (กนก ใบบัว, 2524; วิลัน จุมปาแฝด, 2519, พร สุวรรณวาทกกลีกิจ และ สุรพล จันทราปัติย์, 2522) นอกจากนี้สมชาย วงษ์เกษม (2519) ได้เสนอลักษณะการให้บริการที่ใกล้เคียงกัน แต่มีลักษณะที่แตกต่างออกไปคือ การเป็นที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ และการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน

George Nash (1973) ได้กำหนดการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนไว้ 6 ด้านคือ

1. ด้านสุขภาพอนามัย
2. ด้านบริการชุมชน
3. ด้านกฎหมาย
4. ด้านการสร้างที่อยู่และสิ่งแวดล้อม

5. ด้านการศึกษา

6. ด้านพัฒนาเศรษฐกิจ

บทบาทด้านการบริการวิชาการแก่สังคมของอาจารย์พยาบาล ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพอนามัย และด้านการศึกษาพยาบาล ซึ่งมีหลายลักษณะ เช่น การจัดประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และอื่น ๆ ในโครงการทางวิชาการแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกระดับ การเป็นวิทยากร การให้คำปรึกษาแนะนำเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่บุคคลทั่วไป การให้การสนับสนุนในโครงการพัฒนาชุมชน การจัดนิทรรศการทางวิชาการ และกิจกรรมอาสาพัฒนาชนบทที่นักศึกษาจัดขึ้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ นอกจากจะมีประโยชน์แก่สังคมและชุมชนแล้ว ยังช่วยพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาด้วย เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้อาจารย์และนักศึกษาได้เรียนรู้สภาพการจริงของสังคม และสามารถนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนได้ด้วย (Lewis , 1973)

ด้านการบริการวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา วิลัน จุมปาแฝด (2519) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับงานบริการสังคมของสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่าปัญหาที่สำคัญได้แก่ ขาดงบประมาณ งานสอนมากเกินไป นโยบายของสถาบันไม่สนับสนุน บุคลากรไม่เพียงพอและไม่เห็นความสำคัญ ส่วนการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย (2530) พบว่ามีปัญหาในการวางนโยบายและแผนปฏิบัติงานที่เหมาะสมในระดับสถาบัน กระบวนการจัดการงบประมาณ บุคลากร มาตรการควบคุมคุณภาพ และประสิทธิภาพ การประสานงาน ความร่วมมือของทุกระดับและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในสถาบันและระหว่างสถาบัน

กล่าวโดยสรุปแล้ว บทบาทด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้โดยการเป็นวิทยากร บรรยาย อภิปราย ปาฐกถา การ

จัดนิทรรศการ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่หน่วยงาน การร่วมกิจกรรมพัฒนาหรือ
บำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชน ตลอดจนฝึกอบรม และจัดประชุมสัมมนาวิชาการ

4. บทบาทด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อาจารย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญใน
การเป็นผู้อนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม เนื่องจากอาจารย์เป็นผู้ที่มีอิทธิพล
ต่อความประพฤติของนักศึกษาเป็นอย่างมาก สถาบันการศึกษาถือว่าเป็นสถาบันทาง
สังคม ซึ่งสังคมให้การสนับสนุนสร้างชิ้นเพื่อดำรงรักษาและถ่ายทอดประเพณี วัฒน-
ธรรมของสังคม สถาบันการศึกษาจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือในการถ่ายทอด
วัฒนธรรม และเสมือนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนคือผู้เรียนนั่นเอง ดังนั้น ผู้
สอนต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในสังคมจะต้องสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมเหล่านี้นั้น
ให้กับผู้เรียน และในฐานะที่เป็นผู้สอนทางการพยาบาล จะต้องปลูกฝังให้ผู้
เรียนระลึกถึงความจำเป็นในการดำรงถึงวัฒนธรรมของผู้ป่วย หรือผู้รับบริการ
ในขณะที่ปฏิบัติการพยาบาลอีกด้วย โดยเฉพาะในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทาง
วัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ผู้สอนจะต้องนำประเด็นต่าง ๆ ด้านวัฒนธรรมเข้ามาสู่
การอภิปรายในชั้นเรียน และช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแปลความได้ถูกต้อง และอยู่ใน
สังคมอย่างมีความสุข (จินตนา ยูนิพันธ์, 2527)

หากจะคำนึงถึงภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาเป็นหลักแล้ว การทำนุบำรุง
ศิลปวัฒนธรรมของชาติ อาจทำได้ใน 3 ด้านคือ

1. ด้านการสอน วิธีดำเนินงานเพื่อทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ
ย่อมออกมาในรูปของเนื้อหา หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการจัด
กิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร

2. ด้านการวิจัย จัดดำเนินการวิจัย ค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรมไทยใน
ด้านต่าง ๆ

3. ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม จัดดำเนินงานในรูปของกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อชุมชนหรือร่วมกับชุมชน เป็นต้น

ในเรื่องนี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2531) ได้เสนอขอบเขตของการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ที่มหาวิทยาลัยจะดำเนินการกิจได้คือ

1. การสอน มหาวิทยาลัยอาจจัดหลักสูตรเพื่อให้มีวิชาบางวิชาที่คิดว่าสำคัญที่จะสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น วัฒนธรรมไทย เป็นต้น

2. การวิจัย มหาวิทยาลัยอาจจัดสรรให้มีโครงการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น การวิจัยวิถีชีวิตไทย การทำขนม ช่างสิบหมู่ การตั้งชื่อคนไทย เป็นต้น

3. การจัดนิทรรศการ มหาวิทยาลัยอาจจัดนิทรรศการ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยในโอกาสต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการ 700 ปีลายสือไทย นิทรรศการภาพวาดลายไทย

4. การจัดกิจกรรม มหาวิทยาลัยอาจจัดให้มีการแสดงดนตรีไทยปี่พาทย์ ดึกดำบรรพ์

5. การจัดพิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยอาจจัดหาอาวุธวัตถุ เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาได้ศึกษาและเห็นสิ่งที่เป็นสมบัติของบรรพบุรุษไทย

6. การเผยแพร่ มหาวิทยาลัยอาจจัดเผยแพร่ความรู้ ข่าวสารที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมทางวิทยุ โทรทัศน์ การแสดงในหอประชุม การพิมพ์เป็นเอกสาร หรือทำวีดิทัศน์

7. การอบรม มหาวิทยาลัยอาจให้ความรู้ โดยการอบรมอาจารย์และบุคคลภายนอกให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องประเพณีไทย ศิลปไทย ดนตรีไทย การแต่งกายไทย ภาษาไทย วิถีชีวิตไทย เป็นต้น

การปฏิบัติหน้าที่ในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย นั้นมีอุปสรรคมากเนื่องจาก

1. ความไม่พร้อมของมหาวิทยาลัย เช่น การไม่มีหลักสูตรเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติเป็นหลักสูตรพื้นฐานในทุกมหาวิทยาลัย ขาดตำราเรียน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
2. มหาวิทยาลัยส่วนมากยังเน้นภารกิจด้านการสอนอย่างเดียว และให้ความสำคัญของวิชาชีพ จึงทำให้อาจารย์และนักศึกษา ไม่สนใจศิลปวัฒนธรรมของชาติ
3. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมต้องใช้งบประมาณมาก เป็นการเพิ่มภาระทางงบประมาณให้แก่มหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น
4. ช่องว่างระหว่างมหาวิทยาลัยกับท้องถิ่นชนบทห่างกันมาก การดำเนินการเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเป็นไปได้ด้วยความลำบาก
5. มหาวิทยาลัยยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งการทำงานด้านนี้จะต้องอาศัย ผู้รู้ ผู้เล่น จริงจัง ต่อเนื่อง เสียสละ และอดทน

โดยสรุปบทบาทด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมสามารถทำได้หลายลักษณะ ได้แก่ การสอน การวิจัย การจัดนิทรรศการ การจัดกิจกรรม การจัดพิพิธภัณฑ์ การเผยแพร่และการอบรม ซึ่งบทบาทด้านนี้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับที่น้อยมาก เนื่องจากปัญหาอุปสรรคดังกล่าวข้างต้น

5. บทบาทด้านอาจารย์ที่ปรึกษา บทบาทของอาจารย์ที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งนอกเหนือจากบทบาททั้ง 4 ด้านที่กล่าวมาคือ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา วิลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) ได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาว่ามีบทบาท 6 บทบาท คือ

1. ครู เป็นผู้สอนทั้งวิชาการชั้นสูง และเป็นผู้นำทางวิญญาณ ช่วยสอนให้นักศึกษา รู้จักคุณค่า ทศนคติ และเป็นที่ยอมรับของสังคมไทย
2. ผู้ให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ ทั้งวิชาการและส่วนตัว
3. ผู้แนะแนว แนะนำทางให้ถูกต้อง
4. ตำรวจ จับผู้ประพฤติผิด
5. ผู้พิพากษา ตัดสินพิจารณาโทษนิตนักศึกษา
6. พ่อแม่ สอดส่องดูแลอบรมมารยาท การแต่งกาย และความประพฤติของนิตนักศึกษา

นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีหน้าที่ให้คำแนะนำนิตนักศึกษาใน 3 ด้านคือ

1. ด้านวิชาการ โดยแนะนำวิธีการเรียนในระดับอุดมศึกษา แนะนำหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาควรจะศึกษาหลักสูตร โปรแกรมการศึกษาให้ดี เพื่อจะได้แนะนำถูกต้องดูแลการลงทะเบียน และให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาการเรียน หรือปัญหาอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเรียน
2. ด้านส่วนตัว ให้คำแนะนำในปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางบ้าน ปัญหาทางมหาวิทยาลัย ปัญหาส่วนบุคคล และปัญหาการเงิน
3. ด้านวินัยและความประพฤติ โดยสอดส่องดูแลแนะนำเรื่องกฎระเบียบของสถาบัน อธิบายตักเตือนชี้ทางที่ถูกต้องให้และทำโทษเมื่อกระทำผิดซ้ำหรือผิดรุนแรง

ส่วนแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา สุนทร อมรวิวัฒน์ (2518) ได้แนะนำในให้อาจารย์ปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร ลักษณะรายวิชา และวิธีการเรียนการสอนของ คณะฯ ให้เข้าใจแจ่มแจ้งและถูกต้อง จนสามารถจะให้คำแนะนำและทาง เลือกแก่นัก นิสิตได้อย่างมั่นใจ

2. ศึกษาระเบียบและกฎเกณฑ์ของมหาวิทยาลัย และของคณะอย่าง ละเอียด พิจารณาถึงข้อยกเว้นและการข้อยกเว้นในข้อปฏิบัติต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อจะ ได้สามารถดูแลให้นักนิสิต เคารพกฎเกณฑ์ของสถาบันและในเวลาเดียวกันก็ไม่เป็น อาจารย์ที่ปรึกษาที่ขาดความยืดหยุ่นจนกลายเป็นชนวนก่อความยุ่งยากขึ้นกับนิสิต เสีย เอง

3. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนิสิตในความดูแล และพยายามศึกษา นิสิตอย่างละเอียดพอสมควรในด้านต่าง ๆ เพื่อจะได้ให้ความช่วยเหลือได้ตรงตาม สภาพที่เป็นจริง

4. มีการติดต่อปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดในหมู่อาจารย์ที่ปรึกษา ด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และปรับปรุงการดูแลนิสิตให้ดีขึ้น

5. จัดเวลาให้คำปรึกษาแก่นิสิตในความดูแลอย่างสม่ำเสมอ

6. เก็บข้อมูลและเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับนิสิตในความดูแลไว้ อย่างมีระบบระเบียบ

7. ตลอดเวลาที่นิสิตยังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่ปรึกษา จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง ระหว่างสถาบัน ผู้บริหาร คณาจารย์และนิสิต

Williamson (1961) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่ง ใกล้เคียงกับ วิลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยาว่า อาจารย์ที่ปรึกษามีหน้าที่ในการ ช่วยเหลือแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านวิชาการ ปัญหาส่วนตัว และปัญหา ด้าน อาชีพ

กล่าวโดยสรุป บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาคือ การดูแลความประพฤติ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษา เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษาในด้านวิชาการ และส่วนตัว ทั้งในลักษณะของการแก้ปัญหา ป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น และการพัฒนา นักศึกษา

6. บทบาทด้านบริหาร การบริหารในสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะสถาน ศึกษาจะเป็นประเภทใด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกจากจะเป็นผู้บริหารการศึกษาแล้ว บุคคลากรอื่นก็มีส่วนสำคัญ ที่ทำให้การดำเนินงานของสถาบัน บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่สถาบันกำหนดไว้ การบริหารเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ ซึ่งหมายถึง สิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้กับตำแหน่ง เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งสามารถ ปฏิบัติหน้าที่การงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงลงได้ นอกจากนี้การบริหารเป็นการ ดำเนินงานที่เป็นลักษณะของการทำกิจกรรมหรือเป็นกระบวนการในการดำเนินงาน ซึ่งแนวคิดในการบริหารงานที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดคือ แนวคิดของ Gulick and Urwick (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535) ซึ่งกล่าวถึงหน้าที่ของนัก บริหารว่าประกอบด้วยกิจกรรม 7 ประการ ที่รู้จักกันในคำย่อว่า POSDCORB ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. P มาจาก Planning คือ การวางแผนงาน การกำหนดแนวทาง กว้าง ๆ ของสิ่งที่ต้องการจะทำ ตลอดจนวิธีปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้

2. O มาจาก Organizing คือ การจัดองค์การหรือการจัดแบ่ง หน่วยงาน การกำหนดโครงสร้างของอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติ การจัดแบ่งเป็น หน่วยงานย่อย ๆ ในองค์การ การกำหนดวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้น ตลอดจนการเกี่ยวข้อง เชื่อมโยง ประสานงานระหว่างหน่วยงาน

3. S มาจาก Staffing คือการบริหารงานบุคคล หรือ การจัด บุคคลเข้าปฏิบัติงาน การจัดหาคนเข้ามาปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากร ตลอดจน การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานให้อยู่ในสภาพที่น่าพอใจอยู่เสมอ

4. D มาจาก Directing คือ การอำนวยการ หรืออำนวยการงาน การกำหนดหรือ การออกคำสั่ง ตลอดจนวิธีปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ

5. Co มาจาก Coordinating คือ การร่วมมือประสานงาน การจัดให้มีการเชื่อมโยงประสานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

6. R มาจาก Reporting คือ การรายงานผลการปฏิบัติงาน การดูแลผู้บังคับบัญชาให้รายงานผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้บังคับบัญชาในระดับสูงขึ้นไป

7. B มาจาก Budgeting คือ การงบประมาณ การวางแผนทางเงิน การจัดทำบัญชีใช้จ่าย และการควบคุมการใช้จ่ายเงิน

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปมีการกำหนดหน่วยงานต่าง ๆ แบ่งตามหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และแต่ละบุคคลก็มีการกำหนดอำนาจบังคับบัญชา หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กล่าวคือ มหาวิทยาลัยประกอบด้วยคณะต่าง ๆ คณะประกอบด้วยภาควิชาต่าง ๆ ฯลฯ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อธิการบดี เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในมหาวิทยาลัย ดูแลหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ ส่วนในระดับคณะมีคณบดีเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ระดับภาควิชามีหัวหน้าภาควิชารับผิดชอบ ระดับกองมีผู้อำนวยการกองรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการบริหารงานมีการแบ่งความรับผิดชอบออกเป็นหลายระดับ แต่หน้าที่บริหารมหาวิทยาลัยมิได้จำกัดเฉพาะผู้บริหารที่รับผิดชอบโดยตรงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการบริหารมหาวิทยาลัยในปัจจุบันมีขอบเขตกว้างขวางขึ้น การกำหนดนโยบาย หรือการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยต้องการความร่วมมือจากอาจารย์ในฐานะเป็นนักวิชาการ ผู้ทรงความรู้ และความชำนาญพิเศษเฉพาะสาขา ดังจะเห็นได้ว่าการกำหนดนโยบาย เกี่ยวกับการจัดองค์การการบริหารงานบุคคล การจัดหาทุนตลอดจนการกำหนดหลักสูตรและการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน ผู้บริหารจะมอบให้อาจารย์ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

โดยตรง เสนอข้อคิดเห็นและพิจารณาร่วมกับผู้บริหารด้วย ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบของการประชุม (รพี สุวรรณะชญ, 2521)

สำหรับบทบาทด้านบริหาร ลิปนัท เกตุทัต (อ้างถึงในปรากฏทิพย์ โพธิ์ศรี, 2526) และรังสรรค์ ชนะพรพันธ์ (2523) มีความเห็นสอดคล้องกับ Brown and Thornton (1971) ว่าอาจารย์ควรมีบทบาทในด้านการบริหาร โดยมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารสถาบัน ร่วมประชุมทั้งภายในและภายนอกคณะ ดำรงตำแหน่งทางด้านการบริหาร เป็นคณะกรรมการ ในโครงการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย และงานเกี่ยวกับวิชาชีพ และจากการสัมภาษณ์เรื่องบทบาทของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2520) ได้กล่าวถึงบทบาทด้านการบริหารของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยว่าควรปฏิบัติตามระเบียบข้าราชการพลเรือน รวมทั้งการให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ส่งเสริมงานบริหารของมหาวิทยาลัย

สรุปได้ว่าบทบาทด้านการบริหารของอาจารย์มีทั้งในระดับคณะ ระดับมหาวิทยาลัย และนอกมหาวิทยาลัย โดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผน ประชุมพิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารสถาบัน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดทำงบประมาณ ตลอดจนเป็นกรรมการของโครงการต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดทำงบประมาณ

7. บทบาทด้านวิชาชีพ อาจารย์พยาบาลจะต้องเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล เป็นผู้ที่มีใบประกอบโรคศิลปะ สาขาการพยาบาลชั้นหนึ่ง ในฐานะที่เป็นสมาชิกของวิชาชีพการพยาบาล ผู้สอนทุก

คนจึงต้องมีส่วนร่วมในสมาคมวิชาชีพ และพัฒนาตนเองร่วมกับสมาชิกของวิชาชีพ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ค้นคว้าวิจัย ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นเนื้อหาวิชาในการสอนวิชาการพยาบาล นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องพัฒนาทักษะในทางวิชาชีพในสภาพการณ์จริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนได้มีแนวทางในการช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาไปเป็นพยาบาลวิชาชีพที่สามารถปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงได้ (จินตนา ยูนิพันธ์, 2527) ซึ่งสอดคล้องกับ Carol Nichols (1985) ที่กล่าวว่า การที่อาจารย์พยาบาลจะสอนทักษะด้านการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเสียก่อน ดังนั้นอาจารย์พยาบาลจะต้องปฏิบัติบทบาททั้งที่เป็นอาจารย์พยาบาล และพยาบาลในคลินิกด้วย

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้านวิชาชีพไว้หลายท่านซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คืออาจารย์พยาบาลควรเป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาคมวิชาชีพ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง และวิชาชีพ เขียนบทความข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ลงในวารสาร เพื่อเผยแพร่ให้บุคคลทั่วไปรู้จักวิชาชีพพยาบาลมากขึ้น (คัมภีร์ มัลลิกะมาศ , 2518; สมชาย ทยานยง และชนิดา ศิลปอนันต์, 2519) ส่งเสริมความก้าวหน้าของสถานศึกษา จรรโลงชื่อเสียงของสถาบันและวิชาชีพ โดยการปฏิบัติงานในวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ พยายามรักษามาตรฐานการพยาบาลให้คงที่และถูกต้องตามสิทธิทางกฎหมาย ตลอดจนประพฤติตนอยู่ในขอบเขตของจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ (Hayter and Rice อ้างถึงใน ปรากฏทิพย์ โพธิ์ศรี, 2526)

การร่วมมือกับองค์กรวิชาชีพนั้น รัตนา ทองสวัสดิ์ (2531) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การร่วมมือกับองค์กรวิชาชีพ อาทิ สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย สภาการพยาบาลถือเป็นแนวทางที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อวิชาชีพของตนเอง สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย ตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมพลังของสมาชิก

พยาบาล ในการที่จะกระทำการใด ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่วิชาชีพ ส่วนสภาการพยาบาลจะดูแลในด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การบริการ การเศรษฐกิจ และสวัสดิการทั่วไป รวมทั้งการวิจัยค้นคว้าต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกของทั้ง 2 องค์กรนี้ จะร่วมมือกันส่งเสริมวิชาชีพพยาบาลในทุกด้านให้ตรงตามความต้องการของสังคม

สรุปได้ว่าบทบาทด้านวิชาชีพพยาบาลที่เด่นชัดคือ อาจารย์พยาบาลควรเป็นสมาชิกของสภาการพยาบาลและสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันทั้งสองจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพ ประพฤติตนอยู่ในจรรยาบรรณวิชาชีพ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมและฝึกทักษะด้านการพยาบาลอยู่เสมอ เพื่อนำมาประกอบการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนความมีคุณธรรม จริยธรรม และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพแก่นักศึกษา

บทบาทอาจารย์พยาบาลที่กล่าวมา เป็นบทบาทที่ได้จากการศึกษาดำรงเอกสารและ งานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งอาจจะมีบทบาทอื่นที่แตกต่างไปจากนี้ ขึ้นอยู่กับภารกิจหรือนโยบายของผู้บริหารสถาบันนั้น ๆ

ตอนที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจ

ในการศึกษาว่าอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจ มีบทบาทด้านใดบ้าง ควรจะทราบก่อนว่า ความเป็นมา ภารกิจ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยพยาบาลทั้ง 4 แห่งเป็นอย่างไร ซึ่งจะกล่าวเป็นลำดับไปดังนี้

1. วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

1.1 ความเป็นมา วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกเป็นสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหม ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2507 ในหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตพยาบาลกองทัพบกออกใช้ในหน่วยงาน เพื่อแก้ปัญหาความขาดแคลนบุคลากรพยาบาลของกองทัพบก และปัญหาความขาดแคลนพยาบาลของประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2517 ได้ปรับปรุงหลักสูตรจากประกาศนียบัตรพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย เป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัยระดับอนุปริญญา จนถึงปีพ.ศ. 2523 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรอีกครั้งเป็นหลักสูตรพยาบาลศาสตร์เทียบเท่าปริญญาตรี ซึ่งได้รับการรับรองจากทบวงมหาวิทยาลัย ในปีพ.ศ. 2529 และได้เข้าเป็นสถาบันสมทบของมหาวิทยาลัยมหิดลตั้งแต่นั้นมา

1.2 ภารกิจ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก มีภารกิจ 4 ด้านคือ ผลิตบัณฑิต วิจัย บริการวิชาการแก่สังคม และทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และเพื่อให้การปฏิบัติภารกิจเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ได้แบ่งส่วนราชการออกเป็น

1) กองอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการ สารบรรณ กำลังพล เบี้ยเลี้ยง เงินเดือนของข้าราชการและนักเรียนพยาบาล ตลอดจนดูแลเกี่ยวกับสาธารณูปโภคภายในวิทยาลัย

2) กองการศึกษา มีหน้าที่วางแผนและดำเนินการศึกษา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยแบ่งเป็น 8 แผนกวิชา นอกจากนี้มีหน้าที่ วัดและประเมินผลการศึกษาด้านวิชาการ และพัฒนาหลักสูตร

3) กองการปกครอง มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชานักเรียนพยาบาล ให้เป็นผู้มีระเบียบ วินัย ในด้านความประพฤติที่ดั่งงามต่อสังคมและวิชาชีพ อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนพยาบาล เกี่ยวกับหอพัก อาหาร การเจ็บป่วย เครื่องแต่งกาย และ กิจกรรมนอกหลักสูตร

เนื่องจากนักเรียนเป็นนักเรียนทหารจำเป็นต้องอยู่ประจำวิทยาลัยตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ นอกเวลาราชการวิทยาลัยจึงจัดให้มีนายทหารเวร ซึ่งจัดจากอาจารย์ของวิทยาลัยผลัดเปลี่ยนกันมาอยู่เวร เพื่อดูแลความประพฤติของนักเรียนและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน

1.3 หลักสูตรและการเรียนการสอน หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2535) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ไว้ว่า หลักสูตรมุ่งหวังที่จะให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถ

- 1) นำความรู้และหลักการทางวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ ทฤษฎีทางการพยาบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้
- 2) ใช้กระบวนการพยาบาลในการแก้ปัญหาสุขภาพอนามัยของบุคคล ครอบครัว และชุมชนโดยเน้นถึงการป้องกันโรคการส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสมรรถภาพได้
- 3) ให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัย การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้
- 4) บริหารและนิเทศงานในองค์การพยาบาลและหน่วยงานอื่น ๆ ได้ตลอดจนสอน แนะนำ และแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล และทางการบริหารได้
- 5) สนับสนุนและร่วมทำวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพพยาบาล และสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล และการปรับปรุงบริการพยาบาลได้
- 6) แสดงออกถึงความเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ และต่อประเทศชาติในฐานะพยาบาลวิชาชีพ และนายทหารสัญญาบัตรได้
- 7) แสดงออกถึงความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและเคารพสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติการพยาบาลได้

8) แสดงออกถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถประสานงานและทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในที่มสุขภาพและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องได้

9) แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนาตนเองและวิชาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการศึกษาได้

10) แสดงออกถึงความเป็นผู้มีระเบียบทางทหารที่ดี มีความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลผู้ป่วยในยามปกติและยามสงครามได้ ตลอดจนจนการดำเนินการส่งกลับผู้ป่วยโดยทำงานประสานกับหน่วยทหารเหล่าอื่นได้

หลักสูตรเป็นหลักสูตรพยาบาลศาสตรรยะเวลาศึกษา 4 ปี แต่ละปี การศึกษาแบ่งเป็นภาคการศึกษาปกติ 2 ภาค มีระยะเวลา 16 สัปดาห์ และภาคฤดูร้อนมีระยะเวลา 8 สัปดาห์ หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 150 หน่วยกิต เป็นหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 35 หน่วยกิต หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ 27 หน่วยกิต หมวดวิชาชีพ 74 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือก 6 หน่วยกิต และหมวดวิชาทหาร 8 หน่วยกิต ในการจัดการเรียนการสอนมีทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติในคลินิก และชุมชน

2. วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ

2.1 ความเป็นมา วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ สังกัดกองการศึกษา กรมแพทย์ทหารเรือ กองทัพเรือ กระทรวงกลาโหม ได้ก่อตั้งและเปิดทำการสอน เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2511 โดยมีชื่อว่า โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย (ต่อมาได้รับอนุมัติจากกระทรวงกลาโหมให้เปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ เมื่อ พ.ศ. 2532) วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อผลิตพยาบาลหญิงสำหรับให้บริการในด้านการพยาบาลแก่ข้าราชการ ครอบครัวของกองทัพเรือและประชาชนทั่วไป ทั้งในยามปกติ ยามฉุกเฉิน และยามสงคราม ระยะแรกหลักสูตร เป็นหลักสูตรพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย ผู้สำเร็จการศึกษา

ได้รับประกาศนียบัตรพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย ต่อมา พ.ศ. 2522 ได้ปรับปรุงหลักสูตรเป็นหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์เทียบเท่าปริญญาตรี พ.ศ. 2527 ได้เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ระดับต้น ระยะเวลาการศึกษา 2 ปีขึ้นอีกหลักสูตรหนึ่ง พ.ศ. 2534 ได้ปรับปรุงหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ เป็นหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534 และเมื่อ พ.ศ. 2535 ได้เข้าเป็นสถาบันสมทบมหาวิทยาลัยมหิดล

2.2 ภารกิจ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ มีขอบเขตความรับผิดชอบและหน้าที่ดังนี้

- 1) อำนวยการและบริหารงานเกี่ยวกับการศึกษาอบรม และฝึกนักเรียนพยาบาลให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้รับมอบหมาย
- 2) ปกครองบังคับบัญชา ให้การศึกษาอบรม และฝึกนักเรียนพยาบาลให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรพยาบาลของทบวงมหาวิทยาลัย สามารถขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพ สาขากายพยาบาลและการผดุงครรภ์ได้ รวมทั้งฝึกอบรมให้นักเรียนพยาบาลมีความรู้ในวิชาทหารและมีคุณสมบัติเหมาะสมในการเป็นทหารสามารถเข้ารับราชการเป็นทหารได้เมื่อสำเร็จการศึกษา
- 3) ดำเนินการศึกษาวิจัยทางการพยาบาล ประเมินผลการศึกษাজัดทำทะเบียนประวัติและรายงานผลการศึกษาของนักเรียนพยาบาล
- 4) ดำเนินการให้บริการวิชาการทางการพยาบาลแก่สังคม
- 5) วางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

หน่วยงานที่รับผิดชอบแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

- 1.) ฝ่ายธุรการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำทะเบียนประวัติ สถิติ งานสารบรรณ การจัดพิมพ์ตำรา เอกสารและข้อสอบ งานประชาสัมพันธ์ การ

ติดต่อสื่อสาร งานพัสดุ การจัดทำงบประมาณ และการจัดทำบัญชีเงินรายรับสถานศึกษา

2.) ฝ่ายปกครอง มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชา และดำเนินการให้นักเรียนพยาบาลอยู่ในระเบียบวินัย กฎข้อบังคับ มีความประพฤติดี มีศีลธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม ดูแลความเป็นอยู่ ที่อยู่อาศัย ความเจ็บป่วยของนักเรียน ประสานกับผู้ปกครองนักเรียนเมื่อนักเรียนมีปัญหาด้านการเรียนและความประพฤติ ดำเนินการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนักเรียนทั้งหมด ดำเนินการพิจารณาทุนการศึกษา รับผิดชอบการพิจารณาคะแนนความประพฤติและคะแนนความเหมาะสมในการเป็นนักเรียนพยาบาลทหาร ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาของนักเรียนพยาบาล

3.) ฝ่ายศึกษา มีหน้าที่วางแผน อำนวยการ ดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร จัดการเรียนการสอน การนิเทศให้เป็นไปตามหลักสูตร ดำเนินการวัดและประเมินผลการศึกษา ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการวิจัย จัดทำตำรา เอกสารและอุปกรณ์การศึกษา

4.) ฝ่ายบริการ แบ่งเป็น 2 หน่วยคือ

4.1) หน่วยบริการทั่วไป มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการดูแลความสะอาดเรียบร้อยสถานที่ งานซ่อมบำรุง งานโยธา และการดูแลอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในสำนักงาน ปกครองลูกจ้าง การจัดบริการรถรับ-ส่งอาจารย์และนักเรียนพยาบาล วางแผนและดำเนินการจัดเลี้ยงนักเรียน บริการต้อนรับ และจัดเลี้ยงในงานพิธีต่าง ๆ การบริการดูแลนักเรียนพยาบาลที่เจ็บป่วย วางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสหกรณ์และสวัสดิการให้แก่ นักเรียนพยาบาล ข้าราชการ และลูกจ้าง

4.2) หน่วยบริการการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบงานห้องสมุด งานห้องโสตทัศนูปกรณ์ งานพัฒนาบุคลากร และงานบริการวิชาการแก่สังคม

5.) ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาการจัดกิจกรรมของนักเรียนพยาบาล และให้บริการนักเรียนพยาบาล ในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมพิเศษของนักเรียนพยาบาล 5 ชมรม วางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมโดยการจัดกิจกรรมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมภายในสถาบัน และเข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันต่าง ๆ ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกซ้อมดนตรีไทย ดนตรีสากล และการแสดงต่าง ๆ สำหรับนักเรียนพยาบาล เพื่อร่วมกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกสถาบัน

2.3 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน วิทยาลัยพยาบาล

กองทัพเรือได้ กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไว้ว่า เมื่อจบการศึกษาตลอดหลักสูตรแล้ว ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถทำหน้าที่ตามขอบเขตความรับผิดชอบของวิชาชีพพยาบาลในการให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยแก่บุคคล ครอบครัวและชุมชน หลักสูตรมีความมุ่งหวังที่จะให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถดังนี้

- 1) นำความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ รวมทั้งทฤษฎีทางการพยาบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีระบบ
- 2) ใช้กระบวนการพยาบาล ในการแก้ปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัยของบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยเน้นถึงความต้องการด้านชีวิตจิตใจ
- 3) ให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัย การป้องกันความเจ็บป่วย การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสมรรถภาพบุคคล ครอบครัวและชุมชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี
- 4) ให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้นตามใต้เงื่อนไขและขอบเขตที่กำหนดซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะสาขานพยาบาล และผดุงครรภ์ชั้นหนึ่งและระเบียบกระทรวงสาธารณสุข
- 5) บริหารและนิเทศงานในองค์การพยาบาลได้ ตลอดจนให้คำแนะนำและแก้ปัญหาทางการพยาบาลและการบริหารงานพยาบาลได้

- 6) สนับสนุนและร่วมทางวิจัยทางการแพทย์และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาลได้
- 7) แสดงออกถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมตามหลักศาสนาและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพพยาบาลได้
- 8) แสดงออกถึงความเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ต่อสังคม และต่อประเทศ ในฐานะพยาบาลวิชาชีพได้
- 9) แสดงออกถึงความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถประสานงานและทำงาน ร่วมกับผู้ร่วมงานในทีมสุขภาพและบุคคลอื่นในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้
- 10) แสดงออกถึงความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนาการตนเองและวิชาชีพ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการศึกษาได้
- 11) แสดงออกถึงความเป็นผู้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความร่วมมือในกิจการขององค์กรและสมาคมวิชาชีพได้
- 12) แสดงออกถึงความเป็นผู้มีระเบียบวินัยทางทหารที่ดีและปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลผู้ป่วยทั้งในภาวะปกติและภาวะสงครามได้

หลักสูตรเป็นหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ระยะเวลาการศึกษา 4 ปี จัดระบบการศึกษาแบบหน่วยกิตทวิภาค ในแต่ละปีการศึกษาแบ่งเป็น 2 ภาคการศึกษา ปกติใช้เวลาศึกษา 16 สัปดาห์ และ 1 ภาคการศึกษาฤดูร้อนใช้เวลาการศึกษา 8 สัปดาห์ จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 148 หน่วยกิต เป็นหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 32 หน่วยกิต หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ 29 หน่วยกิต หมวดวิชาชีพพยาบาล 76 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือก 6 หน่วยกิต และหมวดวิชาทหาร 5

หน่วยกิต การเรียนการสอนมีทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ และภาคปฏิบัติในคลินิกหรือชุมชน

3. วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ

3.1 ความเป็นมา วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ สังกัดกรม

แพทย์ทหารอากาศ กองทัพอากาศ กระทรวงกลาโหม ได้จัดตั้งขึ้น เพื่อผลิตบุคลากรสำหรับให้บริการพยาบาล แก่ข้าราชการ ครอบครัว ของกองทัพอากาศ และประชาชนทั่วไป ทั้งในยามสงบ ฉุกเฉิน จลาจลและยามสงคราม เริ่มแรกเมื่อ พ.ศ. 2501 ใช้ชื่อว่าโรงเรียนจ่าอากาศพยาบาลหญิง ขึ้นตรงกับกรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ต่อมา พ.ศ. 2503 ย้ายสังกัดมาขึ้นตรงกับกรมแพทย์ทหารอากาศ พ.ศ. 2507 เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนพยาบาลทหารอากาศ และ พ.ศ. 2532 เปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2501-2519 ใช้หลักสูตรวิชาการพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย ระยะเวลาการศึกษา 4 ปี ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย พ.ศ. 2520 ปรับปรุงหลักสูตรเป็นหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์เทียบเท่าปริญญาตรี ต่อมา พ.ศ. 2531 ได้ปรับปรุงหลักสูตรเป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์เทียบเท่าปริญญาตรี (หลักสูตร ปรับปรุง พ.ศ. 2531) ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์

3.2 ภารกิจ วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศมีหน้าที่กำหนดหลักสูตรจัดการศึกษา ฝึกอบรมนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ ให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลในระดับวิชาชีพและการพยาบาลทางทหาร สามารถสนับสนุนกิจการด้านยุทธบริการของกองทัพอากาศได้เป็นอย่างดี

หน้าที่หลักของวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศมี 4 ประการคือ

- 1) ให้การศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตพยาบาล
- 2) การค้นคว้าวิจัย ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ และมีส่วนร่วมในการวิจัย
- 3) การบริการวิชาการแก่สังคม ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์การในการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อบริการสังคมในโอกาสต่าง ๆ
- 4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จัดตั้งชมรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

วิทยาลัยพยาบาลลพบุรีวิทยาสาร เป็น 4 หน่วยคือ

- 1.) แผนกวิชาการ มีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลดำเนินการบริหารและบริการหลักสูตร ประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 2.) แผนกปกครอง มีหน้าที่ ควบคุมกำกับดูแลและดำเนินการฝึกอบรมทั้งในด้านวิชาการ ทักษะวิชาชีพ มารยาทการสมาคม และจริยธรรม ให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ เสียสละ ประพฤติตนเป็นพลเมือง และพยาบาลที่ดี รวมทั้งจัดระบบการปกครองและฝึกให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำ สามารถปกครองบังคับบัญชาตนเองได้ จัดให้มีบริการสวัสดิการและกิจกรรมเพื่อประโยชน์แก่นักเรียนพยาบาล
- 3.) ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การสอน มีหน้าที่ดำเนินงานเกี่ยวกับห้องสมุด ผลิต จัดหา เก็บรักษา และซ่อมบำรุงตำราและอุปกรณ์การสอน
- 4.) หมวดธุรการ มีหน้าที่กำกับดูแล ดำเนินการงานธุรการทั่วไป งานกำลังพลและสวัสดิการข้าราชการ การสารบรรณ การเงิน การพัสดุ ผลิตอาหาร การส่งกำลังบำรุง การซ่อมบำรุง การช่างโยธา การขนส่ง ดูแลอาคารสถานที่และเครื่องใช้ในสำนักงาน

3.3 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน วิทยาลัยพยาบาลทหาร

อากาศ กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ไว้ว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องมีความสามารถ ดังนี้

1) นำความรู้จากศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์สาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการด้านสุขภาพ แก่ผู้รับบริการทั้งภาวะปกติเจ็บป่วย ตั้งแต่เกิดถึงตาย โดยคำนึงถึงองค์ประกอบบุคคล ครอบครัว ชุมชน อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

2) ใช้กระบวนการพยาบาลในการให้บริการสุขภาพ ครอบคลุมทั้งด้านการป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพ รวมทั้งสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานได้อย่างถูกต้อง

3) ใช้ความรู้ทางการพยาบาลทหารและพยาบาลเวชศาสตร์การบินเบื้องต้น เพื่อร่วมบริการการแพทย์ทหาร

4) ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง สนับสนุนร่วมมือในการศึกษา วิจัยและพัฒนา

5) เป็นทั้งผู้นำและผู้ร่วมงานที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์สามารถติดต่อประสานและปฏิบัติงานร่วมกับผู้ที่อยู่ในวิชาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) เป็นผู้ที่มีสุขภาพสมบูรณ์มีบุคลิกภาพที่ดี พร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ดำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณของวิชาชีพ พร้อมเป็นนายทหารสัญญาบัตรที่ยึดมั่นในระเบียบ วินัย และแบบธรรมเนียมทหาร

7) ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี จงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติ

หลักสูตรปัจจุบันใช้ระยะเวลาศึกษา 4 ปี ระบบการศึกษาเป็นระบบทวิภาค ใน 1 ปีการศึกษา มี 2 ภาคการศึกษาปกติ ระยะเวลาศึกษา 16 สัปดาห์

และภาคฤดูร้อน ระยะเวลาการศึกษา 8 สัปดาห์ จำนวนหน่วยกิตทั้งหมด 142 หน่วยกิต เป็นหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 39 หน่วยกิต หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ 25 หน่วยกิต หมวดวิชาชีพพยาบาล 72 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือก 6 หน่วยกิต และ หมวดวิชาทหาร 480 ชั่วโมง การเรียนการสอนมีทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติในห้อง ทดลองภาคปฏิบัติในคลินิกและชุมชน

4. วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ

4.1 ความเป็นมา วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ สำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ เป็นสถาบันการศึกษาของกรมตำรวจ ตั้งขึ้นเพื่อผลิตพยาบาลให้แก่กรมตำรวจ และสังคม เพื่อสนองหน้าที่ความรับผิดชอบและนโยบายของกรมตำรวจ ในด้านการบำบัดทุกข์บำรุงสุข และให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่ประชาชน โดยให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป ข้าราชการ ทหาร ตำรวจตลอดจนครอบครัว ในหน่วยงานต่าง ๆ ของกรมตำรวจ หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ทั้งของกรมตำรวจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิทยาลัยพยาบาลตำรวจได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2513 โดยใช้หลักสูตรการพยาบาลผดุงครรภ์ และอนามัย ระยะเวลาการศึกษา 4 ปี และได้รับการรับรองหลักสูตรจากทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2522 พ.ศ. 2525 ได้มีการพัฒนาหลักสูตรอีกครั้งตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร-พยาบาลศาสตร์ระดับวิชาชีพ พ.ศ. 2525 ของทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2529 ได้เสนอเรื่องขอให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรับวิทยาลัยพยาบาลตำรวจเข้าเป็นสถาบันสมทบและได้รับการอนุมัติเข้าเป็นสถาบันสมทบของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2530

4.2 ภารกิจ ระเบียบการตำรวจที่ไม่เกี่ยวกับคดี ได้กำหนดหน้าที่ของวิทยาลัยพยาบาลตำรวจไว้ว่า มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้การศึกษอบรมและผลิต

พยาบาลผดุงครรภ์และอนามัยวิชาชีพ ตามหลักสูตรซึ่งกระทรวงสาธารณสุขและทบวงวิทยาลัยของรัฐได้รับรองแล้ว ผลิษฐ์ช่วยพยาบาล ตามความต้องการของโรงพยาบาลตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำการฝึกอบรมพยาบาลภาคสนามให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ของกรมตำรวจ รวมทั้งรับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สายการแพทย์ระดับต่างๆ จัดการศึกษาต่อเนื่อง เผยแพร่ อบรม วิชาการต่าง ๆ ทั้งในด้านการแพทย์การพยาบาลและวิทยาการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินงานแก่เจ้าหน้าที่ทุกระดับ ทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัยวิชาการในสาขาต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการเรียนการสอนทุกระดับ เพื่อนำผลมาปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ แบ่งงานออกเป็น 8 งาน คือ

1.) งานธุรการ มีหน้าที่ปฏิบัติงานธุรการและสารบรรณทั้งหมดของวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ ในส่วนที่ไม่ได้ระบุว่าเป็นความรับผิดชอบของงานใด โดยแบ่งเป็น 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายสารบรรณ ฝ่ายกำลังพล ฝ่ายพลาธิการ ฝ่ายสวัสดิการ และ ประชาสัมพันธ์

2.) งานอำนวยการศึกษา มีหน้าที่อำนวยการจัดหลักสูตรทุกระดับของวิทยาลัย ศึกษา ค้นคว้า วิจัยด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน อำนวยการด้านการเรียนการสอน วัดและประเมินผล ควบคุมการจัดตารางสอน การฝึกปฏิบัติ การศึกษาและดูงานให้เป็นไปตามหลักสูตร บันทึกการเรียนการสอน ออกใบรับรอง และวุฒิบัตรต่าง ๆ ดำเนินการรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาอบรม จัดทำทะเบียนนักศึกษา ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของวิทยาลัยเกี่ยวกับการอำนวยการศึกษาตลอดจนจัดทำ และเสนองบประมาณของงานอำนวยการศึกษา

3.) งานปกครองนักเรียน มีหน้าที่อบรมระเบียบวินัย มารยาทตลอดจนศีลธรรมอันดีแก่ผู้เข้ารับการ studia เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติราชการและการติดต่อกับประชาชน ปกครองบังคับบัญชานักศึกษา ดูแลเรื่องความ

เป็นอยู่ สุขภาพ การเจ็บป่วยของนักศึกษา พิจารณาวางระเบียบข้อบังคับสำหรับนักศึกษา จัดเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการเข้าออกหอพัก การเยี่ยมของนักศึกษา ทั้งในและนอกเวลาราชการ ดูแลด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคในหอพัก รับผิดชอบด้านการจัดบริการสวัสดิการแก่นักศึกษา ตลอดจนรักษาความปลอดภัยวิทยาลัยพยาบาลตำรวจและนักศึกษา

4.) งานตำราและอุปกรณ์การสอน มีหน้าที่จัดเตรียมเอกสารตำรา อุปกรณ์การสอนและเครื่องช่วยฝึกต่าง ๆ ตลอดจนเก็บบำรุง รักษา ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้อยู่เสมอ ดูแลรับผิดชอบห้องสมุด จัดทำบัญชีควบคุมพัสดุ ครุภัณฑ์ ให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ สืบรวจความต้องการและเสนองบประมาณเกี่ยวกับตำราและอุปกรณ์การสอน

5.) งานฝึกอบรมพยาบาล มีหน้าที่จัดทำปฏิทินการศึกษา จัดตารางหมุนเวียนการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษารายบุคคล จัดทำตารางสอนและประสานงานกับวิทยาการภายนอก ติดต่อประสานกับหน่วยงานที่จะต้องส่งนักศึกษาไปฝึกงาน จัดบริการเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน พิมพ์ค่าสอนและเบิกจ่ายค่าตอบแทนให้แก่อาจารย์พิเศษ บันทึกผลการเรียน ทำทะเบียนบัญชีเรียกชื่อนักศึกษา และรวบรวมสถิติควบคุมการจัดห้องเรียน ห้องสอบ ห้องสาธิต การพยาบาลและห้องสมุดให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานต่าง ๆ ให้การแนะนำนักศึกษาเป็นคณะ เช่น การประชุมนิเทศ นักศึกษาใหม่ ฯลฯ ดำเนินการเกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ ของวิทยาลัย

6.) งานฝึกอบรมผู้ช่วยพยาบาล มีหน้าที่จัดทำปฏิทินการศึกษา จัดตารางหมุนเวียนการฝึกปฏิบัติงานของนักเรียนรายบุคคล จัดทำตารางสอนประสานงานกับวิทยาการภายนอก จัดบริการเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน พิมพ์ค่าสอนและเบิกจ่ายค่าตอบแทนให้แก่อาจารย์พิเศษ ควบคุมการฝึกอบรมและการดูงานรวบรวมคะแนนและสถิติ ร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมของนักเรียนให้การแนะนำนักเรียนเป็นคณะ

7.) งานฝึกอบรมพยาบาลภาคสนาม มีหน้าที่จัดวันและเวลาในการเรียนแต่ละรุ่น จัดทำตารางสอนตามหลักสูตรและควบคุมชั่วโมงการสอน ประสานงานและเชิญวิทยากร บันทึกผลการเรียน อบรมระเบียบวินัย ดูแลเรื่องความเป็นอยู่และสุขภาพของนักเรียน พิจารณาวางระเบียบข้อบังคับของวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ ให้การแนะนำนักเรียนเป็นคณะ จัดทำบัญชีควบคุมพัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์การสอน ฯลฯ ของงานให้เรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบ ควบคุมดูแลอาคารที่พักนักเรียนและบ้านพักครูฝึกให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยตามระเบียบของทางราชการ

8.) งานฝึกอบรมสายการแพทย์ มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ของวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ อบรมระเบียบวินัย จัดทำตารางสอนการศึกษา การฝึกปฏิบัติและดูงาน บันทึกคะแนนและรวบรวมสถิติต่าง ๆ ให้การแนะนำแก่ผู้เข้าอบรม จัดทำบัญชี ควบคุมพัสดุ ครุภัณฑ์ของงานให้ถูกต้องตามระเบียบ

4.3 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ มุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ มีคุณสมบัติดังนี้

1) สามารถนำความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการให้การรักษายาบาล การปฏิบัติงานทั่วไปทั้งในสถานที่และชุมชน ได้เหมาะสมกับสภาพการณ์และวิวัฒนาการของวิชาชีพและสังคม

2) สามารถให้การพยาบาลอย่างมีระบบ โดยนำกระบวนการพยาบาลมาใช้ในการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาของผู้ป่วยและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) สามารถจำแนก วิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา วางแผนเพื่อให้การพยาบาลตามปัญหาอาการของผู้ป่วย ครอบครัว และชุมชนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมแต่ละราย

4) สามารถประสานงาน ร่วมงาน เสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ ได้ทันที่ทั้งที่ทั้งในด้านวิชาชีพ และการดำรงชีพในสังคม

- 5) สามารถให้การส่งเสริม ฟื้นฟู ป้องกันโรค และรักษาไว้ซึ่ง อนามัยของประชาชน
- 6) สามารถประกอบกิจกรรมด้วยความรอบคอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความคิดริเริ่ม ค้นคว้าศึกษาปัญหาต่าง ๆ แก้ปัญหาด้วยสติปัญญา มีการยืดหยุ่น และมองการณ์ไกล
- 7) สามารถให้การรักษาโรคได้ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดให้ ด้วยความรับผิดชอบ สามารถทำการพยาบาลภาคสนามตามแผนงานของกรมตำรวจ
- 8) สามารถพัฒนาตนเองและร่วมพัฒนาวิชาชีพในทางริเริ่มสร้างสรรค์
- 9) ยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย คุณธรรม ของพลเมืองดี และใน จรรยาบรรณวิชาชีพ

ระยะเวลาการศึกษาตามหลักสูตร 4 ปี ปีการศึกษาหนึ่งแบ่งเป็น 2 ภาคการศึกษา ภาคละไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ และ 1 ภาคฤดูร้อนไม่น้อยกว่า 8 สัปดาห์ จำนวนหน่วยกิตทั้งหมด 144 หน่วยกิต เป็นหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 36 หน่วยกิต หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ 24 หน่วยกิต หมวดวิชาชีพ 76 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือก 8 หน่วยกิต และหมวดวิชาการตำรวจ 320 ชั่วโมง การจัดการเรียน การสอนมีทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติในห้องทดลองในคลินิกและในชุมชน

จากความเป็นมา ภารกิจของสถาบัน หลักสูตรและการจัดการเรียน การสอนของวิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจที่กล่าวมาข้างต้น ทุกสถาบันจัดตั้งขึ้น เพื่อให้การสนับสนุนการรักษาพยาบาลแก่กองทัพและกรมตำรวจ เมื่อมีภาวะฉุกเฉิน หรือภาวะสงคราม ตลอดจนถึงเป็นสวัสดิการสำหรับข้าราชการทหาร ตำรวจ และครอบครัว ซึ่งการให้การบริการด้านนี้ กองทัพและกรมตำรวจต้องผลิตบุคลากร ขึ้นใช้เอง เพื่อให้มีบุคลากรเพียงพอกับความต้องการของหน่วยงาน เช่น วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ ต้องสำรวจความต้องการพยาบาลจากโรงพยาบาลของ

ตำราตรวจระเวณชายแดนแต่ละแห่ง ว่าในแต่ละปีต้องการบุคคลากรจำนวนมากน้อยเพียงใด และจัดเป็นโควตาพิเศษให้กับหน่วยงานนั้น ๆ ในแต่ละปีการศึกษา นอกจากนี้ในการปฏิบัติงานทั้งในโรงพยาบาลและในภาคสนามมีความจำเป็นต้องการบุคคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวินัย และระบบการทำงานของทหารตำรวจ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากระบบพลเรือนทั่วไปตลอดจนเป็นผู้ได้รับการฝึกอบรมด้านการพยาบาลสนามมาด้วย จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นว่าในหลักสูตรของวิทยาลัยพยาบาลทั้ง 4 แห่ง มีหมวดวิชาทหารหรือหมวดวิชาการตำรวจ ซึ่งนักศึกษาทุกคนจะต้องเรียน รายละเอียดในวิชาที่เรียนนั้นจะมีพื้นฐานเหมือนกัน เช่น การศึกษาเรื่องระเบียบวินัยและแบบธรรมเนียมทหาร ตำรวจ การปกครองบังคับบัญชา ลักษณะผู้นำทางทหารตำรวจ การฝึกทำมือเปล่า การใช้และเก็บอาวุธ ฯลฯ ส่วนการพยาบาลสนาม เรียนตามลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละกองทัพ เช่น วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกเรียนวิชาเสนารักษ์ วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศเรียนวิชาเวชศาสตร์การบิน การลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศ วิทยาลัยพยาบาลตำรวจเรียนวิชาเกี่ยวกับกฎหมายหลักการสืบสวนสอบสวนพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา เป็นต้น

จากการแบ่งส่วนราชการของแต่ละสถาบัน ดังได้กล่าวมาแล้ว อาจสรุปได้ว่า บทบาทของอาจารย์พยาบาลตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ ในวิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจ แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านการปกครองและกิจกรรม 3) ด้านบริหารและบริการการศึกษา ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 บทบาทของอาจารย์พยาบาลตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ

บทบาท	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพบก	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพเรือ	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพอากาศ	วิทยาลัยพยาบาล ตำรวจ
1. บทบาทด้าน การสอน	<u>การการศึกษา</u> วางแผน อำนวยความสะดวก	<u>ฝ่ายการศึกษา</u> วางแผน อำนวยความสะดวก	<u>แผนกวิชาการ</u> ควบคุม กำกับดูแลการบริหาร	<u>งานอำนวยความสะดวก</u> อำนวยความสะดวก- การจัดหลักสูตรทุกระดับ
2. บทบาทด้าน การนิเทศ	เกี่ยวกับหลักสูตร การ จัดการเรียนการสอน	เกี่ยวกับหลักสูตรการจัด การเรียนการสอนและ	และดำเนินการจัดการ เรียนการสอนตามหลัก	ของวิทยาลัย ศึกษา ค้น คว้า วิจัยด้านหลักสูตร
3. บทบาทด้าน การวิจัย	และนิเทศการฝึกภาค ปฏิบัติของนักเรียน	การนิเทศให้เป็นไปตาม หลักสูตร วัดและ	สูตร ตลอดจนประเมิน ผลการเรียนการสอน	และการเรียนการสอน อำนวยความสะดวกด้านการเรียน
เขียนบทความ และตำรา	พยาบาล ประเมินผล จัดทำทะเบียนและสถิติ	ประเมินผลการศึกษา ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร		การสอน วัดและประเมิน ผล จัดตารางสอนการฝึก
4. บทบาทด้าน บริการ	ค้นคว้าวิจัย แต่งตำรา ประสานงานและดำเนิน	ดำเนินการวิจัย จัดทำ ตำรา เอกสารและ		ปฏิบัติการศึกษาและดูงาน ให้เป็นไปตามหลักสูตร
วิชาการแก่ สังคม	การเกี่ยวกับงบประมาณ และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง	อุปกรณ์การศึกษา <u>ฝ่ายวิจัยและพัฒนา</u> มี		จัดทำทะเบียนนักศึกษา ประสานกับเจ้าหน้าที่

ตารางที่ 1 บทบาทของอาจารย์พยาบาลตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ (ต่อ)

บทบาท	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพบก	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพเรือ	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพอากาศ	วิทยาลัยพยาบาล ตำรวจ
5. บทบาทด้าน บริหาร	กับการศึกษา	หน้าที่รับผิดชอบด้านวิจัย พัฒนาอาจารย์และงาน บริการวิชาการแก่สังคม		ต่าง ๆ เกี่ยวกับการ อำนวยความสะดวก ตลอด จนจัดทำและเสนอของบ ประมาณของงานอำนวย การศึกษา
1. บทบาทด้าน การปกครอง นักศึกษา	<u>กองการปกครอง</u> มีหน้าที่ ปกครองบังคับบัญชา และฝึกอบรมนักเรียน	<u>ฝ่ายปกครอง</u> มีหน้าที่ ปกครองบังคับบัญชาและ ดำเนินการให้นักเรียน	<u>แผนกปกครอง</u> มีหน้าที่ กำกับดูแลและดำเนิน การฝึกอบรม ทั้งใน	<u>งานปกครอง</u> มีหน้าที่ อบรมระเบียบวินัย มารยาท ตลอดจนถึงศีลธรรม
2. บทบาทด้าน บริการ สวัสดิการแก่ นักศึกษา	พยาบาลให้เป็นผู้มี ระเบียบวินัย มีความ ประพฤติดีต่อสังคมและ วิชาชีพ อำนวยความ	พยาบาลอยู่ในระเบียบ วินัย กฎ ข้อบังคับ มี ความประพฤติดี มีศีล- ธรรม คุณธรรม และ	ด้านวิชาทหารพลานามัย มารยาท การ สมาคม และจริยธรรม เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มี	อันดีแก่นักศึกษา ปกครอง บังคับบัญชา ดูแลเรื่อง ความเป็นอยู่ สุขภาพ การเจ็บป่วยของนักศึกษา

ตารางที่ 1 บทบาทของอาจารย์พยาบาลตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ (ต่อ)

บทบาท	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพบก	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพเรือ	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพอากาศ	วิทยาลัยพยาบาล ตำรวจ
3. บทบาทด้าน ที่ปรึกษา กิจกรรม นักศึกษา	สะดวกแก่นักเรียน พยาบาลเกี่ยวกับหอพัก การบริการสุขภาพ เครื่องแต่งกาย ส่ง-	วัฒนธรรม ดูแลด้าน ความเป็นอยู่ ที่อยู่อาศัย ความเจ็บป่วย ประสาน กับผู้ปกครองเมื่อ	ระเบียบ เสียสละ มี ความประพฤติดี จัด ระบบการปกครอง บังคับบัญชาและฝึกให้	พิจารณาวางระเบียบข้อ บังคับสำหรับนักศึกษา ดูแลรับผิดชอบการเข้า ออกหอพัก การเยี่ยม
4. บทบาทอาจารย์ ที่ปรึกษา วิชาการ	ส่งเสริมการจัดกิจกรรม นอกหลักสูตรในการให้ บริการวิชาการแก่สังคม	นักเรียนมีปัญหาด้านการ เรียนและความประพฤติ ดำเนินการเกี่ยวกับ	นักเรียนมีความเป็นผู้ นำ สามารถปกครอง บังคับบัญชาตนเองได้	ของนักศึกษาทั้งใน และ นอกเวลาราชการ ดูแล ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
5. บทบาทการให้ บริการวิชาการ แก่สังคม		ค่าใช้จ่ายทั้งหมดของ นักเรียน ดำเนินการ พิจารณาทุนการศึกษา พิจารณาคะแนนความ ประพฤติ และความ	จัดให้มีบริการสวัสดิ- การด้านที่พักอาศัย ร้านอาหาร บริการ ด้านสุขภาพ ทุนการ ศึกษา และส่งเสริม	สาธารณูปโภคในหอพัก รับผิดชอบด้านการจัด บริการสวัสดิการแก่นักศึกษา ตลอดจนการรักษาความ ปลอดภัยวิทยาลัย และ

ตารางที่ 1 บทบาทของอาจารย์พยาบาลตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ (ต่อ)

บทบาท	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพบก	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพเรือ	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพอากาศ	วิทยาลัยพยาบาล ตำรวจ
		<p>เหมาะสมในการเป็น นักเรียนทหารและเป็นที่ ปรึกษาของนักเรียน พยาบาล</p> <p><u>ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ</u> มี หน้าที่เป็นที่ปรึกษาการ จัดกิจกรรมของนักเรียน พยาบาล ประสานกับ หน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยว ข้องกับการจัดกิจกรรม พิเศษ ทั้งภายในและ ภายนอกสถาบัน วาง</p>	<p>การจัดกิจกรรมนอก หลักสูตรของนักเรียน พยาบาล</p>	<p>นักศึกษา</p>

ตารางที่ 1 บทบาทของอาจารย์พยาบาลตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ (ต่อ)

บทบาท	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพบก	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพเรือ	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพอากาศ	วิทยาลัยพยาบาล ตำรวจ
1. บทบาทด้าน บริหาร	กองอำนวยการ มีหน้าที่ อำนวยการและบริหาร	แผนและดำเนินการ เกี่ยวกับการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม	ฝ่ายตำราและอุปกรณ์ การสอน มีหน้าที่	งานธุรการ มีหน้าที่ ปฏิบัติงานธุรการและ
2. บทบาทด้าน ธุรการ	งานเกี่ยวกับการศึกษา ของวิทยาลัย ตาม นโยบายที่ได้รับมอบ หมาย ดำเนินการด้าน ธุรการ งานกำลังพล งานสารบรรณ การเงิน ดำเนินการสนับสนุน	รับผิดชอบเกี่ยวกับการ จัดทำทะเบียนประวัติ สถิติ งานสารบรรณ งานพัสดุ งานประชา- สัมพันธ์ การจัดทำบ ประมาณ และบัญชีเงิน รายรับสถานศึกษา ตลอดจนการจัดพิมพ์	ดำเนินการเกี่ยวกับ ห้องสมุด ผลิต จัดหา เก็บรักษาและซ่อม บำรุงตำราและอุปกรณ์ การสอน หมวดธุรการ มีหน้าที่ กำกับดูแล ดำเนินงาน	สารบรรณทั้งหมดของ วิทยาลัย แบ่งเป็น 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายสารบรรณ ฝ่ายกำลังพล ฝ่าย พลธิการ ฝ่ายการเงิน ฝ่ายสวัสดิการ และ ประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 1 บทบาทของอาจารย์พยาบาลตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ (ต่อ)

บทบาท	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพบก	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพเรือ	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพอากาศ	วิทยาลัยพยาบาล ตำรวจ
	<p>ส่งกำลังและซ่อมบำรุง เกี่ยวกับการพลาธิการ การขนส่งการยุทธโยธา รวมทั้งดำเนินการ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ เครื่องช่วยฝึกและเวช- นิทัศน์ จัดทำตำรา สนับสนุน การวิจัย ตลอดจน บริการอื่น ๆ ตามที่ได้ รับมอบหมาย</p>	<p>ตำรา เอกสารข้อสอบ ฝ่ายบริการ แบ่งออกเป็น 2 หน่วย คือ 1. หน่วยบริการทั่วไป มี หน้าที่ดูแลความ สะอาดเรียบร้อยของ สถานที่ งานซ่อม บำรุง งานโยธา ดูแลอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในสำนักงาน ปกครองลูกจ้าง บริการด้านการขนส่ง</p>	<p>ด้านธุรการทั่วไป งาน กำลังพลและสวัสดิการ ข้าราชการ งาน สารบรรณ การเงิน การพัสดุ พลาธิการ การส่งกำลังบำรุงและ ซ่อมบำรุง การช่าง โยธา การขนส่ง ดูแล อาคารสถานที่และ เครื่องใช้ในสำนักงาน</p>	<p>งานตำราและอุปกรณ์ การสอน มีหน้าที่จัด เตรียมเอกสาร ตำรา อุปกรณ์การสอนและ เครื่องช่วยฝึกต่าง ๆ ตลอดจนเก็บ บำรุงรักษา ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้ อยู่เสมอ รับผิดชอบห้องสมุด จัดทำบัญชีควบคุมพัสดุ ครุภัณฑ์ สรรวจความต้อง การและเสนองบประมาณ เกี่ยวกับตำราและอุปกรณ์</p>

ตารางที่ 1 บทบาทของอาจารย์พยาบาลตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ (ต่อ)

บทบาท	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพบก	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพเรือ	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพอากาศ	วิทยาลัยพยาบาล ตำรวจ
		<p>วางแผนเกี่ยวกับการจัดเลี้ยงและงานพิธีต่าง ๆ ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสหกรณ์และดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสหกรณ์และสวัสดิการแก่ข้าราชการและนักเรียน</p> <p>2. หน่วยบริการการศึกษา รับผิดชอบงาน</p>		<p>การสอน</p> <p>งานฝึกอบรมพยาบาล มีหน้าที่จัดทำปฏิทินการศึกษา จัดตารางหมุนเวียน การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา รายบุคคล จัดทำตารางสอนและประสานงานกับวิทยากรภายนอก ติดต่อประสานกับสถานที่ที่จะส่งนักศึกษาไปฝึกงาน เบิกจ่ายค่าตอบแทนให้แก่</p>

ตารางที่ 1 บทบาทของอาจารย์พยาบาลตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ (ต่อ)

บทบาท	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพบก	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพเรือ	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพอากาศ	วิทยาลัยพยาบาล ตำรวจ
		ห้องสมุด และโสต- ทัศนูปกรณ์		อาจารย์พิเศษ บันทึกผล การเรียน ทำทะเบียน นักศึกษาและรวบรวมสถิติ ควบคุมการใช้ห้องเรียน ห้องสอบ ห้องสาริธิการ พยาบาลและห้องสมุด ให้ บริการวิชาการแก่หน่วย งานต่าง ๆ ให้การแนะ แนวนักศึกษาเป็นคณะ เช่น ปฐมนิเทศนักศึกษา ใหม่

ตารางที่ 1 บทบาทของอาจารย์พยาบาลตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ (ต่อ)

บทบาท	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพบก	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพเรือ	วิทยาลัยพยาบาล กองทัพอากาศ	วิทยาลัยพยาบาล ตำรวจ
				<u>งานฝึกอบรมผู้ช่วยพยาบาล</u> <u>งานฝึกอบรมพยาบาลภาค</u> <u>สนามและงานฝึกอบรมสาย</u> <u>การแพทย์</u> ลักษณะงาน เหมือนกับงานฝึกอบรม พยาบาล

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าบทบาทของอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

1. บทบาทด้านวิชาการ ประกอบด้วย บทบาทด้านการสอน บทบาทด้านการนิเทศก์ บทบาทด้านวิจัย เขียนบทความหรือตำรา บทบาทด้านบริการวิชาการแก่สังคมและบทบาทด้านบริหาร
2. บทบาทด้านการปกครองและกิจการม ประกอบด้วย บทบาทด้านการปกครองนักศึกษา บทบาทด้านบริการสวัสดิการแก่นักศึกษา บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษากิจการมนักศึกษา
3. บทบาทด้านบริการและบริหารการศึกษา ประกอบด้วย บทบาทด้านบริหาร บทบาทด้านธุรการ บทบาทด้านบริการตำราและอุปกรณ์การเรียนการสอน

นอกจากบทบาทดังกล่าวอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจในฐานะที่เป็นผู้ที่อยู่ในวิชาชีพพยาบาลจึงควรมีบทบาทด้านวิชาชีพพยาบาลด้วย และในฐานะที่เป็นข้าราชการทหารตำรวจ ซึ่งถือเป็นอาชีพหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างจากข้าราชการประเภทอื่น ข้อแตกต่างที่สำคัญ คือ ทหารตำรวจต้องเป็นผู้มีวินัยและปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหารตำรวจอย่างเคร่งครัด ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายทหาร และ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการกระทำผิดวินัยของทหารและตำรวจ มีลักษณะคล้ายคลึงกันและลักษณะการกระทำผิดวินัยได้แก่การกระทำดังต่อไปนี้ คือ

1. ดื้อ ชัดชน หลีกเลียง หรือละเลย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
2. ไม่รักษาระเบียบการเคารพ ระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย
3. ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียม
4. ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
5. เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเล่นเล่อต่อหน้าที่ราชการ

6. กล่าวความเท็จ
7. ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร
8. ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตาม
โทษานุโทษ
9. เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา

นอกจากนี้ข้าราชการตำรวจถือว่าเป็นข้าราชการพลเรือนประเภทหนึ่ง
ที่มีหน้าที่ให้บริการประชาชนโดยตรง จึงมีลักษณะการกระทำผิดวินัยของข้าราชการ
พลเรือนเพิ่มขึ้นอีก 3 ประการคือ

1. มีความเลินเล่อหรือจงใจทำให้ทรัพย์สินของรัฐบาลเสียหาย
2. จะเป็นคนเดียวหรือรวมกันหลายคนก็ตาม พยายามหรือสมคบกัน
ใช้อำนาจ ด้วยประการใด ๆ เป็นเชิงบังคับผู้บังคับบัญชา เป็นทางให้เสียระเบียบ
แบบแผนวินัย
3. ประพฤติผิดวินัยข้าราชการพลเรือนที่ใช้อยู่ ซึ่งถ้าผู้ใดกระทำผิด
ต่อวินัยตำรวจ จะถูกลงทัณฑ์คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กักขัง กักขัง จำขัง และ
ลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

เมื่อพิจารณาบทบาทหน้าที่ของทหาร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย พ.ศ. 2521 (อ้างถึงใน กมล อุดมศิลป์ , 2533) กำหนดไว้ว่า " รัฐ
ต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อรักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐและผลประโยชน์
แห่งชาติ กำลังทหารพึงใช้เพื่อการรบ หรือสงคราม เพื่อปกป้องสถาบันกษัตริย์
เพื่อปราบปรามการกบฏ และการจลาจล เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ และการ
พัฒนาประเทศ " ดังนั้น วิทยาลัยพยาบาลทั้ง 3 เหล่าทัพ สังกัดกรมแพทย์ของแต่ละ
กองทัพบก ซึ่งจัดอยู่ในส่วนยุทธบริการ จึงมีความจำเป็นจะต้องเตรียมพร้อมเพื่อ
สนับสนุนด้วยการรักษาพยาบาลทั้งภาวะปกติ ภาวะสงคราม หรือภาวะฉุกเฉิน เช่น

เมื่อมีการประกาศกฎอัยการศึก ส่วนบทบาทด้านการพัฒนาประเทศ กระทรวงกลาโหมได้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาช่วยเหลือประชาชนไว้ว่า บทบาททหารตามโครงการช่วยเหลือประชาชนนั้น กระทำได้ทั้งในขณะที่อยู่ในที่ตั้งปกติ และขณะออกหน่วยฝึกในสนาม โดยการช่วยเหลือด้านแรงงาน และเครื่องมือทุนแรงที่มีอยู่ การรักษาพยาบาล ร่วมกิจกรรมทางศาสนา ให้การแนะนำและอบรมวิชาชีพ ตลอดจนการช่วยเหลือด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากภัยธรรมชาติ หรือ จากการกระทำของข้าศึก เป็นต้น อาจารย์พยาบาลซึ่งอยู่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาล จึงมีส่วนร่วมในบทบาทด้านนี้ โดยการร่วมในหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ให้บริการช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นชนบทซึ่งห่างไกล ซึ่งการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวนอกจากจะสนับสนุนนโยบายในการพัฒนาประเทศแล้วยังช่วยปลูกฝังความสามัคคีและทัศนคติที่ดีแก่ทหารด้วย (กระทรวงกลาโหม, 2530 อ้างถึงใน กมล อุดมศิลป์, 2533)

ในส่วนของตำรวจ ประเสริฐ เมฆมณี (อ้างถึงใน พ.ต.อ. อำนวย เพชรศิริ, 2530) ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่ามีลักษณะที่สำคัญ 8 ประการคือ

1. ป้องกันอาชญากรรม
2. ปราบปรามอาชญากรรม
3. สืบสวนสอบสวนจับกุม และฟ้องร้องผู้กระทำผิด
4. ค้นหาทรัพย์สินสูญหาย
5. การรักษาระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับคดี

(อาชญากรรม)

6. การให้บริการแก่ประชาชน
7. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล
8. การปฏิบัติหน้าที่ด้านอื่น ๆ

วิทยาลัยพยาบาลตำรวจมีส่วนเกี่ยวข้องในบทบาทหน้าที่ของตำรวจในข้อ 5. คือ การรักษาระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับคดี ซึ่งได้แก่ การควบคุมกิจการสาธารณสุข และการจัดสวัสดิภาพต่าง ๆ ให้กับประชาชน

นอกจากนี้บทบาททหารตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและการปกครองนักศึกษา คือ อาจารย์พยาบาลทหารตำรวจ ต้องมีส่วนร่วมในการติดต่อประสานและควบคุมการฝึกภาคสนามในวิชาทหารและวิชาการตำรวจด้วย ส่วนในด้านการปกครองนั้น เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลอยู่ในฐานะทหารกองประจำการ จึงต้องอยู่ประจำที่วิทยาลัย อาจารย์พยาบาลจึงต้องปฏิบัติหน้าที่นายทหารเวร อาจารย์เวร หรือ เวิร์กษาความปลอดภัย นอกเวลาราชการ เพื่อดูแลความประพฤติและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่นักศึกษา ตลอดจนรักษาความปลอดภัยสถานที่ และทรัพย์สินของวิทยาลัย

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของอาจารย์และนำมาประมวลไว้เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลการศึกษบทบาทของอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจ ดังต่อไปนี้

บทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัยในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามภารกิจหลัก 4 ด้าน ของสถาบันอุดมศึกษา คือ บทบาทด้านการสอน ด้านการวิจัย ด้านการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีผู้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาททางวิชาการของคณาจารย์มหาวิทยาลัยในประเทศไทยไว้ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของคณาจารย์มหาวิทยาลัยด้านการสอนอยู่ในระดับมาก ด้านการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน และด้านการ

ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการวิจัยอยู่ในระดับน้อย
 ความคิดเห็นของคณาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐ กับมหาวิทยาลัยเอกชน
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 4 ด้าน ส่วนความคิดเห็นของ
 คณาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยที่ตั้งในส่วนกลางกับมหาวิทยาลัยที่ตั้งในส่วนภูมิภาค
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการวิจัย
 และด้านการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน ความคิดเห็นของคณาจารย์ระหว่าง
 มหาวิทยาลัยเปิดกับมหาวิทยาลัยปิดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 ความคิดเห็นของคณาจารย์จำแนก ตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาระที่รับผิดชอบ-
 ชอบในแต่ละสัปดาห์ จำนวนวิชาที่รับผิดชอบในแต่ละภาคเรียน ประสบการณ์ด้าน
 การวิจัย และประสบการณ์ด้านการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนพบว่า มีความคิด
 เห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน (เอกชัย เอื้อเพื่อ,
 2529)

ส่วนภักทรฤดี สุปัทโสภณ (2536) ได้วิเคราะห์บทบาทของอาจารย์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตามภารกิจของมหาวิทยาลัย 4 ด้าน ผลการ
 วิจัยพบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำบทบาทด้านการสอนมาก
 ที่สุด รองลงมาได้แก่ บริการวิชาการแก่สังคม วิจัย และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
 ตามลำดับ บทบาทด้านการสอนพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ทำในลักษณะที่เป็นการผลิต
 ชูดีวิชาหรือชุดการสอนมากที่สุด โดยสื่อการศึกษาที่มีจำนวนอาจารย์ทำการผลิตมาก
 ที่สุด คือ รายการวิทยุกระจายเสียง รองลงมา ได้แก่ เอกสารการสอน และ
 รายการวิทยุโทรทัศน์ ตามลำดับ

บทบาทด้านการวิจัย พบว่ามีอาจารย์เพียงส่วนหนึ่งทำวิจัยตามความสนใจ
 ใจมากที่สุด รองลงมาได้แก่วิจัยที่ทำให้แก่หน่วยงานภายนอก ส่วนบทบาทด้านการ
 แต่งตำรา มีจำนวนอาจารย์ที่ทำน้อยมาก

บทบาทด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ เป็นวิทยากรฝึกอบรม บรรยาย อภิปราย ประชุม สัมมนา ให้แก่หน่วยงานภายนอก รองลงมาได้แก่ จัดประชุม บรรยาย อบรม สัมมนาทางวิชาการ ให้แก่หน่วยงาน ภายนอก เขียนบทความทางวิชาการออกเผยแพร่ และเป็นอาจารย์สอนพิเศษแก่ สถาบัน การศึกษาอื่น ตามลำดับ

บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำ สำหรับกลุ่มอาจารย์ที่ทำ จะทำในลักษณะเข้าร่วมกิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ที่มหาวิทยาลัยจัดมากที่สุด

นอกจากนี้มีผู้ศึกษาบทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัยในลักษณะที่แตกต่าง ออกไปคือ รพี สุวรรณะชญ (2521) ได้ทำการวิจัย เรื่อง อาจารย์มหาวิทยาลัย ในประเทศไทย บทบาทจริง บทบาทที่คาดหวัง และความเครียดในบทบาท พบว่า บทบาทด้านการสอนอาจารย์ส่วนใหญ่สอนประจำที่มหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงานอยู่เพียง แห่งเดียวจำนวนร้อยละ 83 เป็นอาจารย์สอนพิเศษมหาวิทยาลัยอื่นอีกร้อยละ 16 มีวิชาที่สอน 2 วิชาต่อภาค ใช้เวลาประมาณ 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ยัง ใช้เวลาในการอ่านหนังสือ หรือบทความทางวิชาการเพื่อเตรียมการสอนประมาณ 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

บทบาทด้านการวิจัย เขียนบทความ เอกสารวิชาการ พบว่าร้อยละ 47 อาจารย์ไม่ได้ทำวิจัยเลย ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา แต่เขียนหนังสือ หรือบทความ ทางวิชาการ ร้อยละ 59 อุปสรรคสำคัญที่ทำให้ไม่ทำวิจัย หรือเขียนบทความทาง วิชาการคือ ไม่มีเวลา ไม่มีความมั่นใจในตนเอง และไม่ชอบงานวิจัยหรือ งานเขียน

บทบาทด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ อาจารย์มหาวิทยาลัยร้อยละ 65 ให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษาทั้งในและนอกชั้นเรียน โดยใช้เวลาประมาณสัปดาห์

ละ 6 ชั่วโมง และพบว่าอาจารย์ ร้อยละ 46 ระบุว่านอกจากให้คำแนะนำแก่นักศึกษาแล้ว ยังให้คำแนะนำแก่อาจารย์ เจ้าหน้าที่ กรรมการของมหาวิทยาลัย และสถาบันอื่น ตลอดจนให้คำแนะนำแก่หน่วยงานต่าง ๆ นอกจากการให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องการศึกษาแล้ว อาจารย์ยังให้คำแนะนำเกี่ยวกับเงินทุนการศึกษา ที่พักอาศัย สุขภาพอนามัย และกิจกรรมพิเศษนอกหลักสูตรด้วย

บทบาทด้านการบริหาร พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยไทยใช้เวลาในการปฏิบัติงานบริหารประมาณสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง ใช้เวลาในการประชุมประมาณสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง บทบาทด้านบริการวิชาการแก่สังคม ส่วนใหญ่ให้บริการวิชาการแก่สังคมในฐานะสมาชิกสมาคมวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 69 กิจกรรมของสมาคมที่ปฏิบัติได้แก่อภิปราย ร่วมประชุมสัมมนา บริหาร เขียนบทความ เสนอผลการวิจัย จัดทำหนังสือบริจาค และจัดหาเงินบริจาค ให้คำแนะนำ และให้ความร่วมมือในกิจกรรมทั่วไปของสมาคม

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาสรุปได้ว่าบทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัยมีบทบาทด้านการสอนมากที่สุด รองลงมาคือ บทบาทด้านบริการวิชาการแก่สังคม ส่วนบทบาทด้านการวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และ บทบาทด้านอื่น ๆ ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง หรือระดับน้อย

สำหรับการศึกษาบทบาทของอาจารย์พยาบาล ปรากฏทิพย์ โปธิศรี (2526) ได้ศึกษาบทบาทของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ในบทบาทด้านการสอน ด้านการวิจัย การเขียนตำรา และบทความ ด้านบริการสังคม ด้านกิจกรรมนักศึกษา ด้านการบริหารและวิชาชีพ และเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้ และบทบาทที่เป็นจริง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารการศึกษายพยาบาล อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จากสถาบันการศึกษายพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 แห่ง

พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์พยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ต่อบทบาทที่เป็นจริงตาม การรับรู้ของอาจารย์ในด้านการสอนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย ส่วนบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของอาจารย์ในด้านการสอน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก ส่วนอีก 4 ด้านมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย และจากการศึกษาสัดส่วน ความรับผิดชอบต่อบทบาทของอาจารย์พยาบาลทั้ง 5 ด้าน ตามการรับรู้ของผู้ บริหาร อาจารย์ และ นักศึกษา พบว่าทุกกลุ่มให้ความสำคัญต่อบทบาทด้านการ สอนเป็นอันดับ 1 และบทบาทด้านการวิจัยการเขียนตำราและบทความเป็นอันดับ 2

ประไพ อุดมวรรณ (2528) ได้ศึกษาบทบาททางวิชาการของอาจารย์ พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลที่สนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐาน ในส่วนที่เป็น เอกสาร ทางวิชาการศึกษาย้อนหลัง 3 ปี การปฏิบัติบทบาททางวิชาการในปัจจุบัน และการ คาดคะเนบทบาททางวิชาการในอนาคต 1-3 ปีข้างหน้า เปรียบเทียบบทบาททาง วิชาการของอาจารย์พยาบาลเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทด้านการพัฒนาหลักสูตรและ การสอน ด้านการวิจัย เขียนตำราและบทความทางวิชาการ ด้านการบริการวิชา การแก่สังคม และด้านความร่วมมือและประสานงานที่สนับสนุนสาธารณสุขมูลฐาน ผลการศึกษาพบว่า จากการสำรวจเอกสารทางวิชาการส่วนใหญ่เป็น เอกสาร ประกอบการสอน ตำราและบทความทางวิชาการมีน้อย อาจารย์ไม่ได้ทำวิจัยเลย มีส่วนร่วมบ้างในโครงการวิจัยของกองงานวิทยาลัยพยาบาล และการให้บริการ วิชาการแก่สังคม ส่วนใหญ่เป็นการนำนักศึกษาให้ความรู้และบริการด้านสุขภาพ อนามัย ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ สำหรับแนวโน้มในอีก 1-3 ปีข้างหน้า มุ่งเน้นด้าน การสอน การบริการวิชาการแก่สังคม และด้านความร่วมมือและประสานงานกับหน่วย งานต่าง ๆ ส่วนบทบาทด้านการวิจัย เขียนตำรา และบทความทางวิชาการ ยังมี การวางแผนปฏิบัติน้อยและเมื่อเปรียบเทียบบทบาททางวิชาการที่สนับสนุนสาธารณสุข มูลฐานระหว่างผู้บริหารกับอาจารย์พยาบาล พบว่าผู้บริหารปฏิบัติบทบาททุกด้านล อยู่ในระดับมากกว่าอาจารย์พยาบาล และ เมื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้บริหาร

ของวิทยาลัยพยาบาลทั้ง 5 แห่ง พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ด้านบริการวิชาการแก่สังคมและด้านการร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และพบว่าบทบาทอาจารย์พยาบาลทั้ง 5 แห่ง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เรื่องบทบาทของอาจารย์พยาบาลในสถาบันการศึกษาพยาบาลแห่งประเทศไทย ผาสวรรณ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2532) ได้ทำการวิจัยไว้ พบว่าบทบาทของอาจารย์พยาบาลครึ่งหนึ่งจะเป็นงานสอน อีกครึ่งหนึ่งเป็นงานวิจัย บริการสังคม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมนักศึกษา และอื่น ๆ โดยเฉพาะงานวิจัยยังทำกันค่อนข้างน้อย และพฤติกรรมการสอนของอาจารย์พยาบาลยังไม่สมบูรณ์ แต่ก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมนักศึกษา และกิจกรรมวิชาการอยู่ในระดับสูง

ในต่างประเทศ Rhea P. Williams (1989) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของอาจารย์พยาบาลกับอาจารย์ในสาขาอื่น พบว่า บทบาทด้านการวิจัยและการเขียนบทความหรือเอกสารอาจารย์พยาบาลร้อยละ 15.8 ไม่ได้ทำวิจัยเลย และร้อยละ 6.7 ที่ใช้เวลาในการทำวิจัย สัปดาห์ละ 20 ชั่วโมงขึ้นไป ส่วนอาจารย์สาขาอื่นร้อยละ 8.5 ที่ไม่ทำวิจัย และร้อยละ 25.3 ที่ใช้เวลาในการทำวิจัย สัปดาห์ละ 20 ชั่วโมง ส่วนการเขียนบทความลงในวารสารทางการแพทย์พยาบาลภายในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา อาจารย์พยาบาลร้อยละ 29 ไม่ได้เขียนบทความเลย และร้อยละ 18.6 ที่เขียนบทความมากกว่า 10 เรื่อง อาจารย์สาขาอื่น ๆ ร้อยละ 12.4 ไม่ได้เขียนบทความลงในวารสารวิชาชีพเลย และร้อยละ 47.8 ที่เขียนบทความมากกว่า 10 เรื่อง ส่วนการเขียนบทความและพิมพ์เผยแพร่ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา อาจารย์พยาบาล ร้อยละ 32.6 ไม่เคยเขียนบทความและพิมพ์เผยแพร่เลย และร้อยละ 6.2 ของอาจารย์พยาบาลเคยเขียน บทความ และพิมพ์เผยแพร่มากกว่า 10 เรื่อง ส่วนอาจารย์ในสาขาอื่น ร้อยละ 21 ไม่เคย

เขียนบทความเผยแพร่เลย และร้อยละ 8.8 เคยเขียนบทความและพิมพ์เผยแพร่มาแล้วมากกว่า 10 เรื่อง ส่วนบทบาทด้านอื่นอาจารย์พยาบาลใช้เวลาส่วนมากในการสอน และร่วมกิจกรรมมากกว่าสาขาอื่น กิจกรรมส่วนใหญ่คือการจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพประจำสำนักงานบริหาร ให้คำแนะนำแก่นักศึกษา เตรียมการสอน ในด้านการปฏิบัติวิชาชีพนอกมหาวิทยาลัยพยาบาลทำมากกว่าสาขาอื่น

จากการศึกษาบทบาทอาจารย์พยาบาลของ ปรากฏทิพย์ โพธิ์ศรี, ประไพ อุดมวรรณ และ ผาสวรรณ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา มีข้อค้นพบเหมือนกันคือ อาจารย์พยาบาลมีบทบาทด้านการสอนมากที่สุด ส่วนบทบาทอื่น ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือการวิจัย เขียนบทความและแต่งตำรา ซึ่งแตกต่างจากอาจารย์พยาบาลในต่างประเทศที่ Rhea P. William ได้ศึกษาไว้ พบว่าอาจารย์พยาบาลปฏิบัติบทบาทด้านการวิจัยและเขียนบทความอยู่ในระดับมากกว่าร้อยละ 50

เนื่องจากบทบาทด้านการสอนเป็นบทบาทที่ปฏิบัติกันมากที่สุด ซึ่งการสอนของอาจารย์พยาบาลต้องสอนทั้งภาคทฤษฎี และ ภาคปฏิบัติควบคู่กันไป เพื่อให้ให้นักศึกษามีความรู้และมีโอกาสพัฒนาทักษะทางการพยาบาลในสถานการณ์จริงจึงมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการสอน และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในคลินิกของอาจารย์พยาบาลไว้หลายท่าน นงนาฏ จงธรรมานุกรักษ์ (2526) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความคาดหวัง และการปฏิบัติจริงของครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลเกี่ยวกับความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาล ประชากรที่ศึกษาคือ ครูพยาบาล และผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล จำนวน 200 คน จากสถาบันการศึกษาและโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าเฉลี่ยของความคาดหวังเกี่ยวกับความร่วมมือในการปฏิบัติจริงในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วย โดยส่วนรวมไม่

แตกต่างกัน แต่เมื่อศึกษาการปฏิบัติจริงพบว่า การให้ความร่วมมือของครูพยาบาล และผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยของความร่วมมือในการปฏิบัติจริงของครูพยาบาล และผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล แตกต่างกัน นอกจากนั้นค่าเฉลี่ยของความคาดหวัง และการปฏิบัติจริง เกี่ยวกับความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บนหอผู้ป่วยโดยส่วนรวมและรายชื่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกข้อ

นันทนา น้าฝน (2527) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ในตึกผู้ป่วยตามการรับรู้และคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ ทบวงมหาวิทยาลัย พบว่า พฤติกรรมของอาจารย์ด้านวางแผนการสอน และการวางแผนการนิเทศ การดำเนินการสอนและนิเทศ การประเมินผล ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยของความคาดหวังมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าพฤติกรรมตามการรับรู้ของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทุกด้าน

อาจสรุปได้ว่าบทบาทหรือพฤติกรรมด้านการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลในคลีนิกตามความคาดหวัง ส่วนใหญ่จะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่สูงกว่าการปฏิบัติจริง และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ ความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในคลีนิก ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล ควรให้ความร่วมมือมากกว่านี้ เพราะสถานการณ์และ บุคลากรพยาบาลที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีส่วนที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะด้านการปฏิบัติพยาบาลในระดับวิชาชีพอย่างแท้จริง และมีส่วนส่งเสริมให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพด้วย (ฟาริดา อับบราฮิม , 2524)

การศึกษาบทบาทของอาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่จะศึกษาว่าอาจารย์ในสถาบันนั้น ๆ มีบทบาทด้านใดบ้าง มากน้อยเพียงใด และศึกษาเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังในบทบาทกับการปฏิบัติจริง สมบัติ พันธุ์คง (2520) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทด้านวิชาการของอาจารย์พยาบาลในสถาบันการศึกษพยาบาลในกรุงเทพมหานคร ซึ่งตัวแปรที่ใช้ศึกษาเปรียบเทียบคือ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และสถาบันที่สังกัด พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันแต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสถาบันที่มีคณะแพทยศาสตร์และไม่มีคณะแพทยศาสตร์ พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการศึกษาบทบาทของอาจารย์พยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาลทหารตำรวจ ตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ โดยพิจารณาจากหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ ภายในวิทยาลัยพยาบาลทั้ง 4 แห่ง มีบทบาทหลายด้านด้วยกัน แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาบทบาทเพียง 8 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นบทบาทที่ชัดเจนมากที่สุด ดังนี้คือ

1. บทบาทด้านการสอน ได้แก่การสอนในห้องเรียนและการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาในคลินิก
2. บทบาทด้านการปกครองและกิจกรรม จะมีบทบาทครอบคลุมด้านการปกครองนักศึกษา กิจกรรมนักศึกษา การจัดบริการสวัสดิการแก่นักศึกษา และการให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักศึกษา กิจกรรมนักศึกษา และให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักศึกษาทั้งด้านวิชาการและไม่ใช่วิชาการ จะสังเกตได้ว่าบทบาทด้านนี้เหมือนบทบาทด้านกิจการนักศึกษาและบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป
3. บทบาทด้านวิจัย เขียนบทความหรือตำรา
4. บทบาทด้านบริการวิชาการแก่สังคม
5. บทบาทด้านวิชาชีพ

6. บทบาทด้านทหารตำรวจ
7. บทบาทด้านบริหาร
8. บทบาทอื่น ๆ ซึ่งเป็นบทบาทเสริม หรือได้รับมอบหมายนอกเหนือจากงานที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น งานธุรการ การเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ของสถาบัน เป็นต้น